



Aluehallintovirasto

Omavalvonta ympäri vuorokautisessa vanhustenhuollossa

Piia Vehkoja ja Päivi Vainio

Etelä-Suomen aluehallintovirasto
Peruspalvelut, oikeusturva ja luvat -vastuualue

33/2017

Aluehallintovirastojen julkaisuja
Publikationer från Regionförvaltningsverket

Etelä-Suomen aluehallintovirasto
Peruspalvelut, oikeusturva ja luvat -vastuualue

Omavalvonta ympärivuorokautisessa vanhustenhuollossa

Piia Vehkoja, Päivi Vainio

Aluehallintovirastojen julkaisuja 33/2017

ISSN 2343-3132

ISBN 978-952-5890-78-5

Hämeenlinna 2017

Tekijät Piia Vehkaoja Päivi Vainio		Julkaisuaika 2017	
		Toimeksiantaja(t) Etelä-Suomen aluehallintovirasto	
		Toimielimen asettamispäivä -	
Julkaisun nimi Omavalvonta ympärivuorokautisessa vanhustenhuollossa			
Tiivistelmä Tässä selvityksessä tarkasteltiin Etelä-Suomen aluehallintovirastossa vuosina 2016 ja 2017 toteutettuun valvontakampanjaan osallistuneiden vanhustenhuollon ympärivuorokautisten toimintayksiköiden (21 kpl) omavalvontasuunnitelmien sisältöjä. Selvityksessä arvioitiin sitä, miten omavalvontasuunnitelmat vastaavat Sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontaviraston (Valvira 1/2014) antamaa määräystä omavalvontasuunnitelmien laadinnasta. Vanhustenhuollon toimintayksiköissä tarkastelun painopisteiksi valittiin riskienhallinta, asiakkaan asema ja oikeudet sekä asiakasturvallisuus. Lisäksi selvitettiin onko suunnitelmassa otettu huomioon sosiaalihuoltolain 48 §:n ja 49 §:ien mukainen henkilökunnan ilmoitusvelvollisuus. Selvityksen tarkoituksena on ohjata toimintayksiköitä kehittämään omavalvontaansa niin, että se perustuu järjestelmällisesti toteutettuun riskienhallintaan ja toimii tarkoituksenmukaisesti osana tarjottavan palvelun laadunhallintaa ja asiakasturvallisuuden varmistamista. Sosiaalihuollon laadukkaan omavalvonnan varmistaminen on tärkeää, sillä toimintayksiköiden valvonnan painopiste siirtyy jatkossa entistä enemmän omavalvonnan suuntaan.			
Asiasanat Omavalvonta, ympärivuorokautinen vanhustenhuolto			
ISSN (painettu) -	ISBN (painettu) -	ISSN (verkkojulkaisu) 2343-3132	ISBN (verkkojulkaisu) 978-952-5890-78-5
Kokonaissivumäärä 48		Kieli Suomi	Hinta -
Julkaisija Etelä-Suomen aluehallintovirasto		Paino -	

Sisällysluettelo

1	Johdanto	4
2	Aineisto ja selvityksen painopisteet	5
3	Keskeiset huomiot.....	6
3.1	Riskienhallinta	6
3.2	Asiakkaan asema ja oikeudet.....	7
3.3	Asiakasturvallisuus	9
3.4	Muut huomiot.....	10
4	Yhteenveto	11

LIITE 1

Selvityksessä käytetty kyselylomake ja yksityiskohtaiset tiedot tuloksista.....	13
---	----

LIITE 2

Lähteitä, joita voi hyödyntää omavalvontasuunnitelman laatimisessa	44
--	----

1 Johdanto

Omavalvonnalla tarkoitetaan sosiaalihuollon toimintayksiköiden omatoimista laadun tarkkailua, riskien kartoitusta ja asiakasturvallisuuden varmistamista sekä näiden toimintojen kirjallista kuvausta. Sosiaalihuoltoa säätelevään lainsäädäntöön sisältyy vahva velvoite omavalvonnasta toteuttamiseen: omavalvonnasta säädetään sosiaalihuoltolaissa (1301/2014), ikääntyneen väestön toimintakyvyn tukemisesta sekä iäkkäiden sosiaali- ja terveystalvveluista annetussa laissa (980/2012) ja yksityisistä sosiaalipalveluista annetussa laissa (922/2011).

Sosiaalihuollon palveluntuottajien tulee laatia Sosiaali- ja terveystalvvelu- ja valvontaviraston (jatkossa Valvira) määräyksen 1/2014 mukainen omavalvontasuunnitelma johdon ja henkilökunnan yhteistyönä. Omavalvontasuunnitelmaa tulee päivittää aina, kun yksikön toiminnassa tapahtuu sellaisia muutoksia, joilla on vaikutusta esimerkiksi palvelun laatuun ja asiakasturvallisuuteen. Omavalvonnasta tarkoituksena on, että palveluntuottajat käsittelevät suunnitelmassa Valviran määräyksen määrittelemiä asiakokonaisuuksia konkreettisesti ja oman toimintayksikkönsä näkökulmasta, sitoen omavalvonnasta osaksi laadun varmistusta ja toiminnan kehittämistä.

Tässä selvityksessä tarkastellaan sitä, missä määrin vanhustenthuollon toimintayksiköiden omavalvontasuunnitelmat ovat yhdenmukaisia Valviran määräyksen kanssa. Lisäksi kiinnitetään huomiota siihen, onko tietyt sosiaalihuollon lainsäädäntöön tehdyt uudistukset huomioitu omavalvontasuunnitelmissa. Selvityksen tarkoituksena on tuoda esiin, mitkä omavalvonnasta osa-alueet vaativat kehittämistä toimiakseen tarkoituksenmukaisena osana vanhustenthuollon toimintayksiköiden laadun varmistusta ja riskienhallintaa. Lakiin perustuvan velvoitteen ohella omavalvonnasta kehittäminen on tärkeää myös siitä näkökulmasta, että sosiaalihuollon toimintayksiköiden määrän kasvaessa omavalvonnasta valvonnasta merkitys lisääntyy viranomaistyössä. Omavalvonnasta toimivuuden tarkastelun tuleekin olla keskeinen osa ennakkollista valvontaa, sillä valvontaviranomaisten tehtävänä on edistää laadukkaan omavalvonnasta toteutumista sosiaalihuollon piirissä. Jotta näin voidaan toimia, tarvitaan tietoa siitä, millä tasolla sosiaalihuollon omavalvontasuunnitelmat ovat.

Vaikka omavalvontasuunnitelmiä on laadittu vanhustenthuollossa monilta osin kattavasti, antaa selvityksen aineisto viitteitä myös selkeistä puutteista tietyillä omavalvonnasta osa-alueilla. Selvityksen keskeisin huomio on, että riskien hallinnasta merkitystä toiminnasta jatkuvuuden varmistamisesta ja laadun takaamisesta ei ole sisäistetty riittävässä määrin. Riskienhallinta on yksi tärkeimpiä omavalvontasuunnitelman osioita, ja siihen tulisi aina sisältyä juuri kyseisen yksikön

toimintaan liittyvien ydinriskien kartoitus. Ennakoiva ote ja varautuminen muodostavat perustan asianmukaiselle riskien hallinnalle.

Lähteitä, joita voi hyödyntää omavalvontasuunnitelman laatimisessa vanhustenhuollon yksiköissä löytyy selvityksen liitteestä 2.

2 Aineisto ja selvityksen painopisteet

Etelä-Suomen aluehallintovirasto on toteuttanut valvontakampanjan, jonka aikana tehtiin ennakkollisia ohjaus- ja arviointikäyntejä vuoden 2017 aikana. Kohteena olivat Etelä-Suomen aluehallintoviraston toimialueella sijaitsevat lastensuojelulaitokset, vanhustenhuollon ympärivuorokautiset toimintayksiköt sekä päihde- ja mielenterveysyksiköt. Vanhustenhuollon yksiköissä pääpaino oli lääkehoidon asianmukaisen toteuttamisen ohjaamisessa ja valvonnassa, mutta sen lisäksi kampanjassa kiinnitettiin huomiota yksiköiden omavalvonnan toteutumiseen. Tätä selvitystä varten on käyty läpi niiden 21:n vanhustenhuollon toimintayksikön omavalvontasuunnitelmat, joihin valvontakampanjan ohjaus- ja arviointikäynnit kohdistuivat. Näihin yksiköihin lukeutuu kahdeksan julkista ja 13 yksityistä palvelujen tuottajaa.

Omavalvontasuunnitelmia arvioitiin kysymyspatteriston avulla, joka rakennettiin Valviran määräyksen pohjalta. Koska riskien tunnistaminen ja niihin varautuminen ovat keskeinen osa omavalvontaa, tarkasteluun valittiin määräyksen riskienhallintaa käsittelevä osio. Riskienhallinnan ohella mukaan otettiin asiakkaan asemaa ja oikeuksia sekä asiakasturvallisuutta käsittelevät osiot, koska ne ovat tärkeitä asiakkaan oikeusturvan toteutumisen kannalta. Lisäksi selvitykseen valittiin mukaan muutamia yksittäisiä asioita, joiden katsottiin vaikuttavan asiakaspalvelun laatuun, kuten esimerkiksi sosiaalihuoltolain 48 §:n ja 49 §:n mukaisen ilmoitusvelvollisuuden täyttyminen.

Edellä mainittujen kohtien osalta käytiin läpi, mitä kaikkea Valviran määräys edellyttää omavalvontasuunnitelmaan sisältyvän. Tämän jälkeen kysymyksiä muokattiin vielä niin, että ne kartoittaisivat mahdollisimman hyvin juuri vanhustenhuollon piiriin lukeutuvia haasteita ja erityispiirteitä. Näin muodostettiin Webropol -sovelluksella yhteensä 63 kysymystä sisältävä kyselylomake, jonka avulla omavalvontasuunnitelmien sisältöä arvioitiin. Raportin laatijat kävivät jokaisen omavalvontasuunnitelman osalta läpi lomakkeen kysymykset kyllä/ei -tasolla ottaen huomioon myös sen, onko kohtia käsitelty suunnitelmissa riittävän yksilöidysti. Kyselylomake on luettavissa kokonaisuudessaan selvityksen liitteistä (liite 1), ja lomakkeesta käy myös ilmi selvityksen tarkat tulokset sekä prosentteina että kappalemäärinä. Selvitykseen on valikoitunut

vain pieni otos Etelä-Suomen aluehallintoviraston alueella toimivista vanhustenhuollon ympärivuorokautisista yksiköistä, mutta selvityksen tuloksissa esiin nostetut huomiot ovat hyvin saman suuntaisia kuin mitä ennakkolisessä valvonnassa (lupatarkastukset) ja reaktiivisessa valvonnassa on omavalvontaa koskevien säädösten voimaan tultua tehty. Seuraavassa luvussa käsitellään selvityksestä nousseita keskeisiä havaintoja aihepiireittäin.

3 Keskeiset huomiot

3.1 Riskienhallinta

Riskienhallinta on jokapäiväistä toimintaa, jonka tarkoituksena on vähentää riskejä ja niistä aiheutuvia vahinkoja. Siihen sisältyy tilanteiden arviointia, suunnittelua ja käytännön tekoja, johon osallistuu koko henkilöstö omissa rooleissaan. Riskienhallinnan tulee olla luonteva osa organisaation johtamista. Valviran määräyksessä todetaan, että riskienhallinta kohdistetaan kaikkiin omavalvonnan osa-alueisiin. Keskeistä riskienhallinnassa on se, että haittatapahtumat ja laatupoikkeamat pyritään tunnistamaan etukäteen, jotta poikkeamien esiintymistä voitaisiin mahdollisimman tehokkaasti ehkäistä.

Yhteenkään selvityksen aineistoon sisältyneeseen omavalvontasuunnitelmaan ei ole kirjattu sopimus- ja vastuu- tai poikkeustilanneriskejä, ja vain vajaassa viidenneksessä suunnitelmia tunnistetut riskit ovat juuri kyseiseen yksikköön liittyviä eivätkä vain yleisluontoisia. Kahdessa kolmanneksessa suunnitelmista tuotiin esiin, että toimintayksikössä toteutetaan riskienhallintaa järjestelmällisesti.

Sosiaali- ja terveysministeriön oppaassa sosiaali- ja terveydenhuollon johdolle ja turvallisuusasiantuntijoille (2011:15) todetaan, että sosiaali- ja terveydenhuollon toimintayksiköiden johdolla on vastuu riskienhallinnasta ja turvallisuuden järjestämisestä. Johdon on huolehdittava, että toimintaympäristön olosuhteet mahdollistavat turvallisen työn tekemisen, asiakaspalvelun sekä turvallisen ja laadukkaan hoidon. Jotta riskienhallinta toteutuisi toimintayksiköissä asianmukaisesti, tulee varautuminen ja ennakoiva ote vakiinnuttaa osaksi yksiköiden riskienhallintakäytäntöjä. Riskienhallintaa tulee aina toteuttaa yksikkökohtaisesti, järjestelmällisesti ja säännöllisesti.

3.2 Asiakkaan asema ja oikeudet

Hoito- ja palvelusuunnitelma

Selvityksen perusteella hoito- ja palvelusuunnitelmia laaditaan kattavasti vanhustenhuollon yksiköissä. Valviran määräys velvoittaa kirjaamaan omavalvontasuunnitelmaan menettelyn, jolla toimintayksikössä tehtävä palvelu-, hoito- tai kuntoutussuunnitelma tehdään, sekä miten asiakkaan mielipiteet ja toiveet otetaan siinä huomioon. Suunnitelmaan on kirjattava, miten tarvittaessa kuullaan asiakkaan laillista edustajaa, omaista tai muuta läheistä palvelun suunnittelussa ja seurannassa. Lisäksi omavalvontasuunnitelmaan on kirjattava, miten varmistetaan, että henkilökunta toimii hoito- ja palvelusuunnitelmien mukaisesti ja miten suunnitelmien toteutumista ja päivittämistä seurataan.

Jokaiseen selvityksen aineistoon kuuluneeseen suunnitelmaan on kirjattu, että asiakkaalle laaditaan hoito-, palvelu- tai kuntoutussuunnitelma. Valtaosassa yksiköitä asiakkaan mielipiteet ja toiveet otetaan huomioon suunnitelmaa laadittaessa, ja palvelun suunnittelussa kuullaan asiakkaan laillista edustajaa, omaista tai muuta läheistä tilanteissa, joissa asiakas ei itse pysty ilmaisemaan mielipiteitään. Vajaassa puolessa omavalvontasuunnitelmista ei kuitenkaan tuoda ilmi, kuinka varmistetaan, että henkilökunta toimii hoito- ja palvelusuunnitelman mukaisesti.

Asiakkaan kohtelu

Asiakkaan kohtelua käsittelevästä osiosta nousivat esiin asiakkaan itsemääräämisoikeuteen liittyvät tekijät sekä asiakkaiden asiallisen kohtelun varmistaminen. Valviran määräyksen mukaan omavalvontasuunnitelmaan tulee kirjata, miten asiakkaiden asiallinen kohtelu varmistetaan yksikössä sekä miten toimitaan, jos epäasiallista kohtelua havaitaan. Nämä kohdat on huomioitu hyvin suunnitelmissa: reilussa kolmanneksessa suunnitelmia kuvataan, kuinka asiakkaiden asiallinen kohtelu varmistetaan yksikössä. Lähes kaikkiin suunnitelmiin on myös kirjattu, kuinka toimitaan, jos epäasiallista kohtelua havaitaan.

Asiakkaan itsemääräämisoikeutta on käsitelty omavalvontasuunnitelmissa osittain hyvin yleisellä tasolla. Itsemääräämisoikeuteen liittyvät kysymykset ovat kuitenkin keskeinen osa omavalvontaa, sillä itsemääräämisoikeuden vahvistamisella turvataan haavoittuvassa asemassa olevien henkilöiden oikeuksia. Valviran määräys velvoittaa kuvaamaan, millaisia itsemääräämisoikeuden rajoittamiseen liittyviä periaatteita yksikössä noudatetaan, sekä miten yksikössä vahvistetaan

asiakkaiden itsemääräämisoikeutta. Jokaiseen suunnitelmaan on kirjattu itsemääräämisoikeuden rajoittamisen periaatteet, mutta yhdestäkään suunnitelmasta ei käy kattavasti ilmi, miten itsemääräämisoikeuden toteutumista yksikössä tuetaan. Jotta asiakkaiden itsemääräämisoikeutta voidaan yksilöidysti vahvistaa, tulee ensin kartoittaa, mitkä tekijät aiheuttavat haasteita juuri kyseisen yksikön asukkaiden keskuudessa. Tämän jälkeen tulisi omavalvontaa toteutettaessa pohtia, miten näistä haasteista huolimatta yksikössä voidaan tukea asiakasta tekemään päätöksiä itseään koskevista asioista.

Asiakkaan osallisuus

Asiakaspalautetta koskevat käytännöt muodostavat keskeisen osan asiakkaan osallisuutta käsittelevästä osiosta. Valviran määräyksen mukaan omavalvontasuunnitelmaan on kirjattava, miten yksikössä kerätään palvelujen sisältöön, laatuun, riittävyteen ja asiakasturvallisuuteen liittyvää palautetta, miten sitä käsitellään ja miten palautetta hyödynnetään toiminnan kehittämisessä.

Selvityksen perusteella asiakaspalautetta kerätään ahkerasti vanhustenhuollon yksiköissä. Lähes kaksi kolmannelta yksiköistä myös kuvaa omavalvontasuunnitelmassaan, kuinka saatua palautetta hyödynnetään toiminnan kehittämisessä. Asiakkaan osallisuuden toteutumiseen liittyy kuitenkin myös haasteita. Vanhustenhuollossa esteitä asukkaiden osallisuudelle ja osallistumiselle voivat aiheuttaa esimerkiksi muistisairaudet. Sosiaalihuoltolaki velvoittaa sosiaalihuollon yksiköitä kiinnittämään huomiota siihen, millä toimintatavoilla pystytään parhaiten turvaamaan asiakkaiden mahdollisuus osallistumiseen ja vaikuttamiseen omissa asioissaan. Muistisairaille asiakkaille palveluja tuottavissa yksiköissä tulisikin pohtia, miten kaikkien asukkaiden osallisuus yksikön arjen toimintojen suunnitteluun voidaan varmistaa.

Asiakkaan oikeusturva

Muistutusten, kanteluiden ja valvontapäätösten käsittelyyn liittyvät käytännöt ovat keskiössä omavalvontasuunnitelmien oikeusturvaa sivuavissa kohdissa. Valviran määräys velvoittaa kirjaamaan omavalvontasuunnitelmaan tavoiteajan muistutusten käsittelylle sekä kuvaamaan, miten palvelua koskevat muistutukset, kantelu- ja muut valvontapäätökset käsitellään.

Lähes kaikkiin selvityksen aineistoon sisältyneisiin suunnitelmiin on nimetty taho, jolle muistutukset osoitetaan. Yli puolet suunnitelmista sisältävät muistutuksia vastaan ottavan tahon yhteystiedot sekä tavoiteajan muistutusten käsittelylle. Valtaosassa suunnitelmista ei kuitenkaan

esitetä Valviran määräyksen mukaisesti, miten muistutukset, kantelut ja erilaiset valvontapäätökset yksikössä käsitellään. Monissa suunnitelmissa on kuvattu se, miten muistutukset käsitellään, mutta kanteluiden ja valvontapäätösten käsittelyn kuvaus puuttuu lähes kaikista omavalvontasuunnitelmista. Valvontaviranomaisten tekemien hallintokantelu- ja valvontapäätösten käsittely poikkeaa muistutusten käsittelystä, ja näiden prosessien kuvaaminen ja erittely on olennaista asiakkaan oikeusturvan kannalta; asiakkaiden ja heidän omaistensa tulee olla tietoisia siitä, millaisia mahdollisuuksia heillä on varmistaa oikeusturvaansa.

3.3 Asiakasturvallisuus

Henkilöstö

Valviran määräykseen sisältyy useita henkilöstöä, rekrytointia ja perehdytystä koskevia kohtia. Omavalvontasuunnitelmiin tulee esimerkiksi sisällyttää tiedot hoito- ja hoivahenkilöstön määrästä ja rakenteesta, sekä kuvata rekrytointiin ja perehdytykseen liittyvät käytännöt. Henkilöstöä koskevat tiedot on monilta osin kirjattu kattavasti omavalvontasuunnitelmiin. Huomionarvoista kuitenkin on, että vain reilu kolmannes suunnitelmista sisältää asianmukaisen kuvauksen siitä, miten henkilöstövoimavarojen riittävyys varmistetaan yksikössä. Lähtökohtana tulee olla, että henkilökunnan määrä vastaa kaikissa tilanteissa asiakkaiden hoidon ja palvelun tarvetta, ja tämän periaatteen tulisi käydä ilmi myös omavalvontasuunnitelmasta.

Laadukkaan hoidon ja hoivan näkökulmasta on tärkeää, että henkilökunnalle järjestetään riittävä ja monipuolinen työhön perehdytys. Henkilökunnan osaamisen varmistaminen on työnantajan vastuulla. Omavalvontasuunnitelmien perusteella valtaosassa vanhustenhuollon yksiköistä henkilöstö perehdytetään asiakastyöhön ja asiakastietojen käsittelyyn. Kuitenkin vain alle puoleen suunnitelmista on kirjattu, että henkilöstö perehdytetään myös omavalvonnan toteuttamiseen. Koska omavalvonta tulee järjestää koko henkilöstön yhteistyönä, on olennaista, että työntekijät tuntevat oman työyksikkönsä omavalvontaa koskevat käytännöt.

Teknologiset ratkaisut

Vanhustenhuollon yksiköissä erilaisilla teknologisilla laitteilla on tärkeä rooli asiakasturvallisuuden varmistamisessa. Valviran määräyksessä todetaan, että omavalvontasuunnitelmassa on kuvattava asiakkaiden ja henkilökunnan turvallisuuden varmistamiseksi tai palvelun toteuttamiseksi käytössä olevat laitteet, sekä että omavalvontasuunnitelmassa on nimettävä teknologisten ratkaisujen vastuhenkilö. Selvityksestä

kävi ilmi, että vain puoleen omavalvontasuunnitelmista on kirjattu sekä yksikön käytössä olevat kulunvalvontalaitteet että asiakkaiden turvallisuutta varmentavat laitteet. Lisäksi ainoastaan yhdessä suunnitelmassa on kuvattu henkilökunnan turvallisuuden varmistamiseksi tai palvelun toteuttamiseksi käytössä olevat laitteet. Valviran määräyksessä veloitetaan myös nimeämään teknologiasta vastaava henkilö, mutta teknologian vastuuhenkilö löytyi ainoastaan noin viidenneksestä suunnitelmista. Teknologiasta vastaavan henkilön tehtävänä on huolehtia teknologisten ratkaisujen osalta asiakasturvallisuuden varmistamisesta toimintayksikössä.

Terveydenhuollon laitteet ja tarvikkeet

Terveydenhuollon laitteita ja tarvikkeita koskevaa osiota on käsitelty omavalvontasuunnitelmissa pääsääntöisesti kattavasti. Lähes kaikkiin suunnitelmiin on nimetty Valviran määräyksen mukaisesti terveydenhuollon laitteiden ja tarvikkeiden turvallisuudesta vastaavan henkilö, ja valtaosasta suunnitelmia löytyy myös vastuuhenkilön yhteystiedot. Keskimäärin kolmessa neljästä suunnitelmasta käy ilmi, kuinka varmistetaan asiakkaiden tarvitsemien apuvälineiden saanti sekä apuvälineiden asianmukainen huolto ja korjaus. Suuressa osassa omavalvontasuunnitelmia ei kuitenkaan huomioida terveydenhuollon laitteista ja tarvikkeista annetun lain (629/2010) 26 §:n säätämää veloitetta pitää rekisteriä terveydenhuollon laitteista ja tarvikkeista.

3.4 Muut huomiot

Selvitykseen valituista yksittäisistä omavalvontasuunnitelman kohdista keskeisimmät havainnot koskevat sosiaalihuoltolain (1301/2014) uusien veloitteiden huomioimista. Sosiaalihuoltolaki on vuoden 2016 alusta lukien säätänyt sosiaalihuollon henkilökunnan ilmoitusvelvollisuudesta toimintayksiköissä ilmenevien epäkohtien osalta (48 §) sekä ilmoituksen vastaanottaneen henkilön velvollisuudesta käynnistää toimia ilmoitusten pohjalta (49 §). Vain noin puoleen omavalvontasuunnitelmista on kirjattu sosiaalihuoltolain 48 §:n mukainen ilmoitusvelvollisuus, ja sosiaalihuoltolain 49 § on huomioitu alle puolessa suunnitelmista.

Huomionarvoista myös on, että suunnitelmissa esiintyy puutteita rajoitustoimenpiteiden käytön kuvauksen osalta. Valtaosaan suunnitelmia on kirjattu asianmukainen kuvaus rajoitustoimenpiteisiin liittyvästä päätöksenteosta ja kirjaamisesta, mutta vain yhdestä suunnitelmasta käy ilmi rajoitustoimenpiteitä koskevien määräysten voimassaoloaika. Itsemääräämisoikeutta rajoittavien päätösten tulee olla perusteltuja ja määräaikaaisia, ja toimenpiteeksi tulee valita aina lievin tilanteessa mahdollinen keino. Itsemääräämisoikeutta rajoitettaessa ja erilaisia pakkotoimenpiteitä käytettäessä puututaan Suomen perustuslaissa (731/1999) määriteltyihin perusoikeuksiin, kuten henkilökohtaiseen koskemattomuuteen ja

vapauteen. Rajoitustoimenpiteiden käyttö on perusteltua silloin, kun se on välttämätöntä potilaan hoivan ja hoidon turvaamiseksi, tai kun vanhus on vaaraksi itselleen tai muille. Rajoitustoimenpiteen tarpeellisuutta tulee kuitenkin aina arvioida säännöllisin väliajoin ja rajoitustoimenpiteen perustelu tulee kirjata asiakkaan tietoihin.

4 Yhteenveto

Tämän selvityksen perusteella omavalvonnan suurimmat yksittäiset puutteet ovat riskienhallinnan, asiakkaan oikeusturvaan vaikuttavien käytäntöjen kuten muistutusten, kanteluiden ja valvonta-asioiden sekä teknologiaan liittyvien tekijöiden suppea ja yleistasonen käsittely omavalvontasuunnitelmissa. Merkittävä epäkohta on myös se, että sosiaalihuollon lainsäädäntöön sisältyviä uusia velvoitteita ei ole kattavasti huomioitu toimintayksiköiden omavalvontasuunnitelmissa.

Riskienhallinta muodostaa omavalvonnan ytimen, ja toisaalta myös kaikki omavalvonta on riskienhallintaa. Sosiaali- ja terveysministeriön oppaassa (2011:15) todetaan organisaation turvallisuuden olevan laaja kokonaisuus, jolloin riskienhallinnassa tarkastelun tulee ulottua normaaliolojen häiriötilanteiden lisäksi sosiaalisiin tekijöihin sekä itse organisaatioon ja sen johtamiseen. Koska mahdollisten riskien kirjo on laaja, on omavalvonnan riskienhallintaa koskevassa osuudessa olennaista toimintayksikön ydinriskien kartoittaminen, ja paras asiantuntemus yksikkökohtaisten riskien kartoitukseen löytyy yksikön sisältä. Tiettyjen riskien huomioiminen on kuitenkin aina tarpeellista. Kattava riskienhallinta edellyttää muun muassa sitä, että yksikössä on varauduttu mahdollisiin häiriö- ja poikkeustilanteisiin. Kaikilla palveluntuottajilla tulisikin olla ajantasainen suunnitelma siitä, miten yksikössä toimitaan esimerkiksi sähkö- tai vesikatkoksen aikana. Samoin tilanteissa, joissa kunta ostaa palveluja yksityisiltä palveluntuottajilta, tulisi sopimuksissa olla määriteltynä osapuolten vastuut mahdollisissa häiriö- ja poikkeustilanteissa.

Vanhustenhuollossa erilaiset apuvälineet ja teknologiset laitteet ovat osa jokapäiväistä asiakastyötä. Teknologiset ratkaisut voivat esimerkiksi nopeuttaa asiakkaan avunsaantia ja lisätä sekä asiakkaiden että henkilökunnan turvallisuuden tunnetta. Teknologia ei kuitenkaan korvaa henkilöstöä, ja asukkaiden avustaminen henkilökohtaisissa toiminnoissa edellyttää riittävää henkilökunnan määrää kaikissa tilanteissa. Teknologisten ratkaisujen kehittyessä ja monipuolistuessa entistä tärkeämmäksi myös tulee, että teknologian kattava käsittely vakiintuu osaksi vanhustenhuollon omavalvontaa. Teknologian hyödyntämisen yhteydessä onkin muistettava, että teknologian käyttämiseen sisältyy paljon riskejä. Tämän vuoksi teknologisten

ratkaisujen asianmukainen seuranta on tärkeä osa asiakasturvallisuuden varmistamista vanhustenhuollon toimintayksiköissä.

Sosiaalihuollon toimintayksikön toiminnassa on huomioitava lain ja säädösten asettamat velvollisuudet huolehtia siitä, että asiakas saa laadukasta ja tarpeensa mukaista sekä turvallista hoitoa ja hoivaa. Toimintakäytännöissä tai asiakkaan kohteluun liittyvissä tilanteissa voi kuitenkin olla menettelyjä, jotka uhkaavat asiakasturvallisuutta. Näiden uhkien tai jopa epäkohtien ilmoittamisvelvollisuudesta säädetään sosiaalihuoltolaissa. Sosiaalihuoltolain 48 §:n tarkoituksena on varmistaa, että asiakastyön epäkohdat ja niiden uhat tulevat tietoon ja niihin voidaan puuttua riittävän ajoissa. 49 §:ssä lähtökohtana puolestaan on varmistaa epäkohtien ja niiden uhkien korjaaminen (HE 164/2014 vp). Uusi lainsäädäntö turvaa asiakkaiden hyvän hoidon ja hoivan toteutumista, ja samalla se myös tukee palveluntuottajia korkealaatuisten palvelujen tuottamisessa. Nopea reagointi asiakastyössä ilmeneviin epäkohtiin lisää asiakastyytyvää ja parantaa toimintayksikön yrittäjäkuvaa.

Vastaavalla tavalla myös asiakkaan oikeusturvan asianmukainen toteutuminen palvelee sekä asiakkaita että palveluntuottajia. Asiakkaiden oikeusturvan varmistaminen on osa riskienhallintaa, ja tärkeäksi osaksi siinä nousee kanteluiden ja valvontapäätösten käsittely työyhteisössä. Kun kantelut ja erilaiset valvonta-asiat käydään läpi henkilöstön kanssa, voidaan työyhteisössä yhdessä työstää keinoja, joilla asiakkaan oikeusturvaan ja palvelun hyvään laatuun liittyvien riskien esiintymistä voidaan jatkossa minimoida.

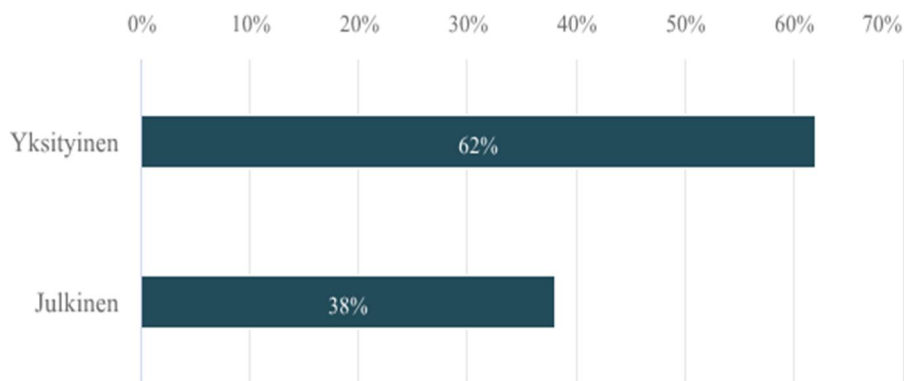
Valvontaviranomaisten tulee ohjata palveluntuottajia tarkoituksenmukaisen omavalvonnan toteuttamisessa. Omavalvonnan asianmukainen toteutuminen tukee aluehallintovirastojen perustehtävää oikeusturvan ja perusoikeuksien toteutumisen sekä laadukkaiden sosiaalihuollon palvelujen turvaamisessa.

LIITE 1 Selvityksessä käytetty kyselylomake ja yksityiskohtaiset tiedot tuloksista

1. Yksikön nimi (tunnistetiedot poistettu)

Vastaajien määrä: 21

2. Onko kyseessä julkinen vai yksityinen palveluntuottaja?

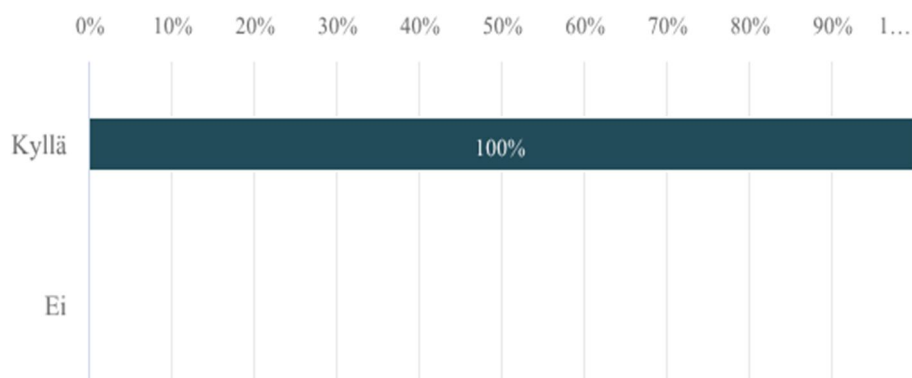


	N	Prosentti
Yksityinen	13	61,9%
Julkinen	8	38,1%

ASIAKKAAN ASEMA JA OIKEUDET

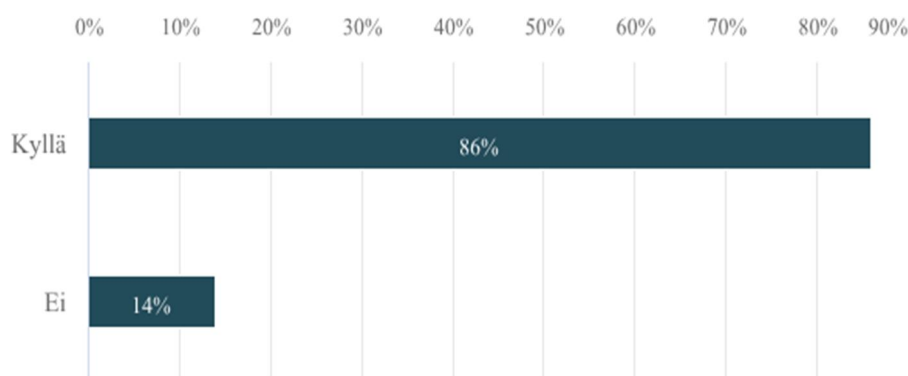
Hoito- ja palvelusuunnitelma

3. Suunnitelmaan on kirjattu, että asiakkaalle laaditaan hoito-, palvelu- tai kuntoutussuunnitelma



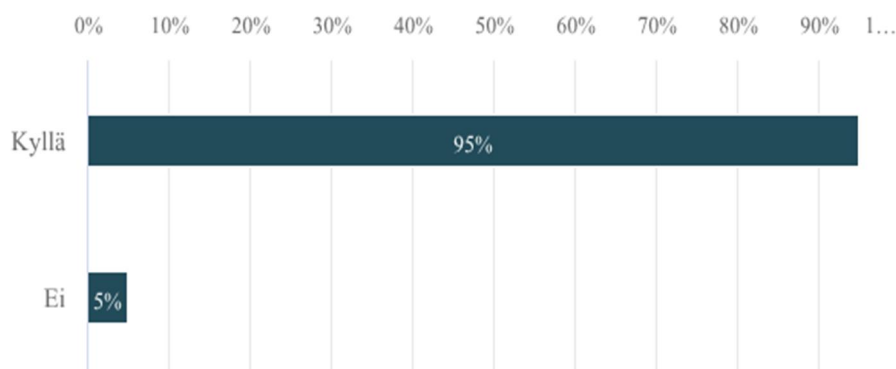
	N	Prosentti
Kyllä	21	100%
Ei	0	0%

4. Suunnitelmaan on kirjattu, että asiakkaan mielipiteet ja toiveet otetaan huomioon suunnitelmaa laadittaessa



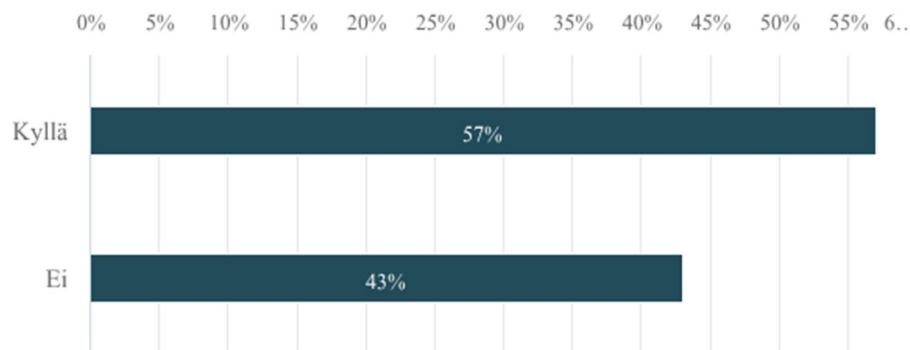
	N	Prosentti
Kyllä	18	85,71%
Ei	3	14,29%

5. Suunnitelmaan on kirjattu, että palvelun suunnittelussa ja seurannassa tarvittaessa kuullaan asiakkaan laillista edustajaa, omaista tai muuta läheistä



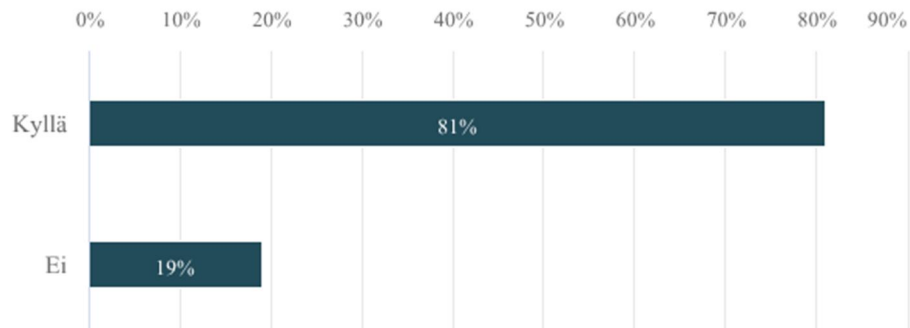
	N	Prosentti
Kyllä	20	95,24%
Ei	1	4,76%

6. Suunnitelmaan on kirjattu, kuinka varmistetaan, että henkilökunta toimii hoito- ja palvelusuunnitelmien mukaisesti



	N	Prosentti
Kyllä	12	57,14%
Ei	9	42,86%

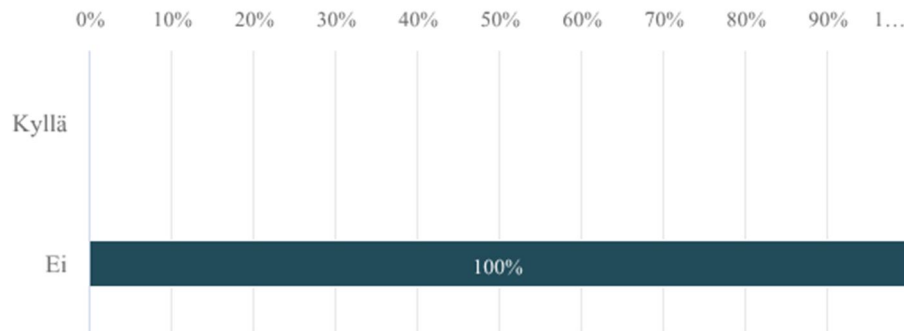
7. Suunnitelmaan on kirjattu, että hoito- ja palvelusuunnitelmien toteutumista ja päivittämistä seurataan säännöllisesti



	N	Prosentti
Kyllä	17	80,95%
Ei	4	19,05%

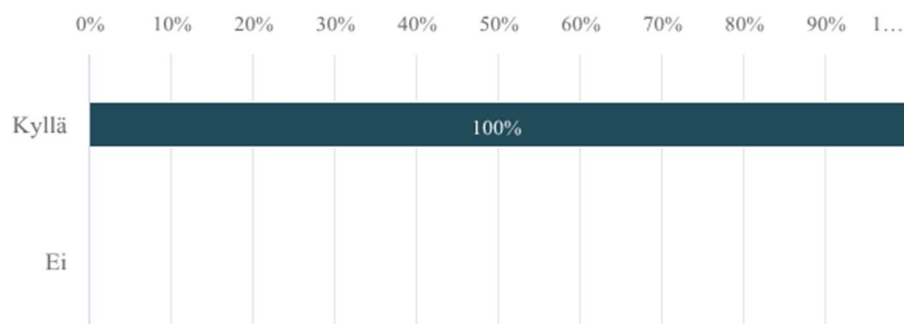
Asiakkaan kohtelu

8. Suunnitelmaan on kirjattu, kuinka yksikössä vahvistetaan asiakkaiden itsemääräämisoikeutta



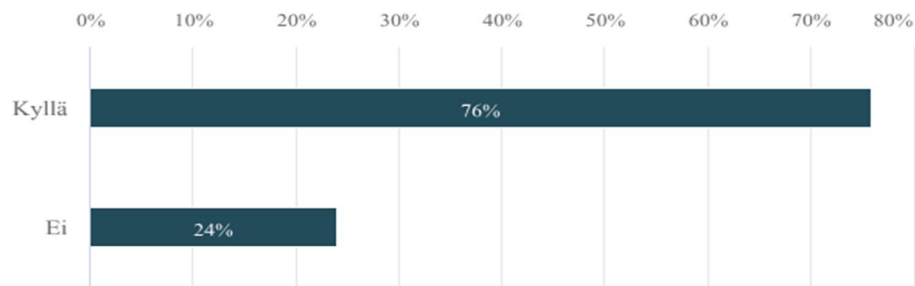
	N	Prosentti
Kyllä	0	0%
Ei	21	100%

9. Suunnitelmaan on kirjattu itsemääräämisoikeuden rajoittamisen periaatteet



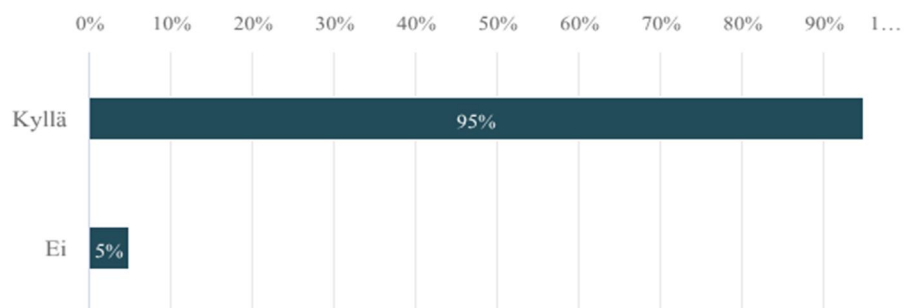
	N	Prosentti
Kyllä	21	100%
Ei	0	0%

10. Suunnitelmaan on kirjattu, kuinka asiakkaiden asiallinen kohtelu varmistetaan yksikössä



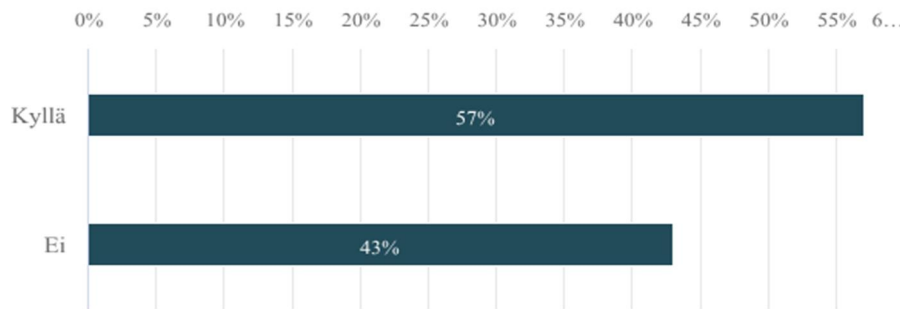
	N	Prosentti
Kyllä	16	76,19%
Ei	5	23,81%

11. Suunnitelmaan on kirjattu, kuinka toimitaan, jos epäasiallista kohtelua havaitaan



	N	Prosentti
Kyllä	20	95,24%
Ei	1	4,76%

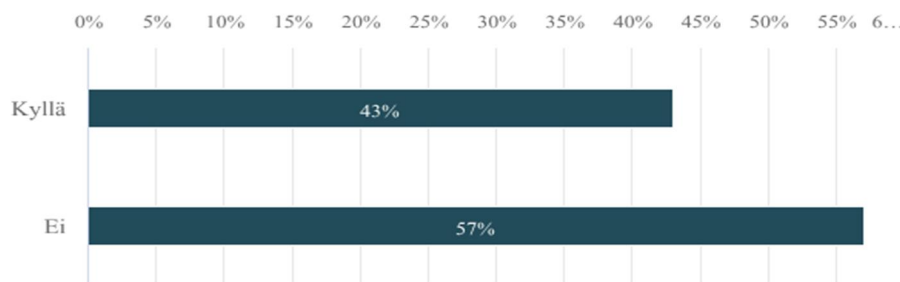
12. Suunnitelmaan on kirjattu, miten asiakasta kohdannut haittatapaturma tai vaaratilanne käsitellään asiakkaan ja tarvittaessa hänen omaisensa tai muun läheisensä kanssa



	N	Prosentti
Kyllä	12	57,14%
Ei	9	42,86%

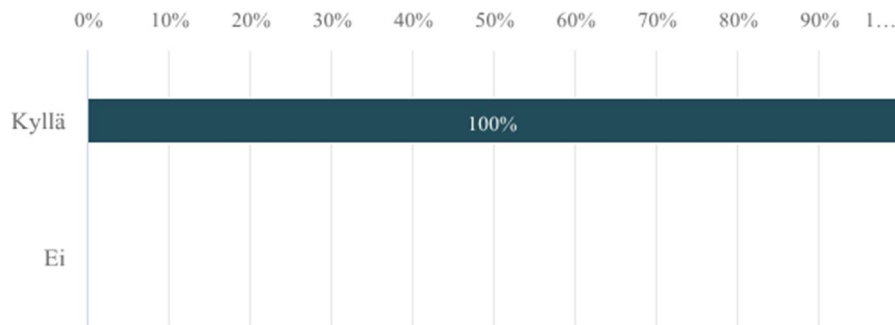
Asiakkaan osallisuus

13. Suunnitelmaan on kirjattu, kuinka asiakkaat (ja/tai omaiset tai muut läheiset) osallistuvat yksikön omavalvonnan ja laadun kehittämiseen



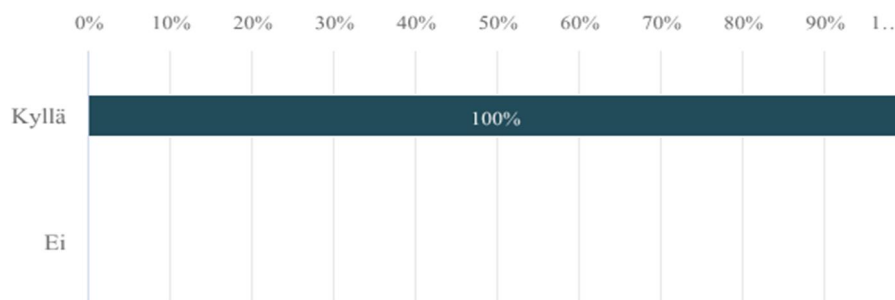
	N	Prosentti
Kyllä	9	42,86%
Ei	12	57,14%

14. Suunnitelmaan on kirjattu, kuinka yksikössä kerätään palvelujen sisältöön, laatuun, riittävyyteen ja asiakasturvallisuuteen liittyvä palautetta



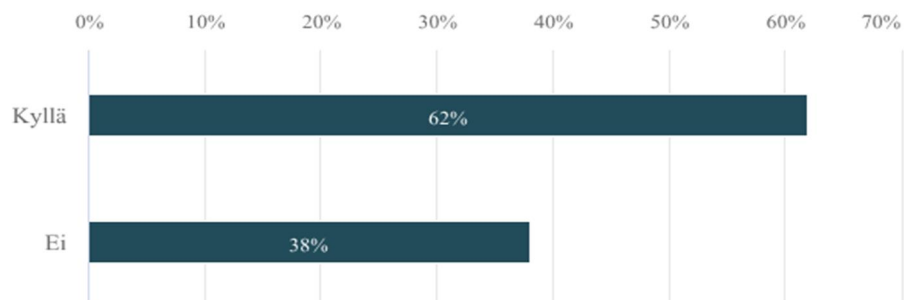
	N	Prosentti
Kyllä	21	100%
Ei	0	0%

15. Suunnitelmaan on kirjattu, kuinka saatu asiakaspalaute käsitellään



	N	Prosentti
Kyllä	21	100%
Ei	0	0%

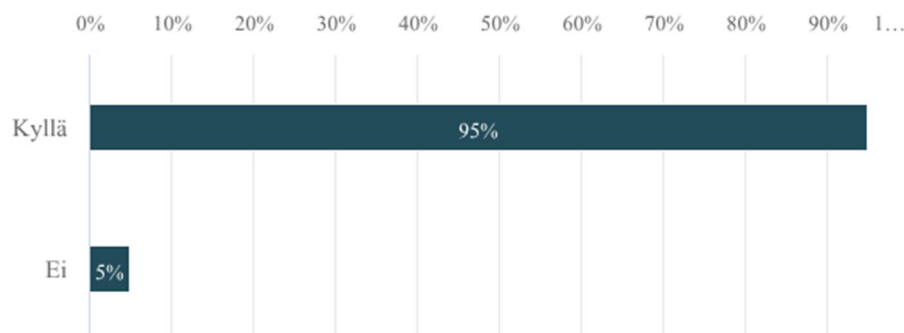
16. Suunnitelmaan on kirjattu, kuinka saatua asiakaspalautetta hyödynnetään toiminnan kehittämisessä



	N	Prosentti
Kyllä	13	61,9%
Ei	8	38,1%

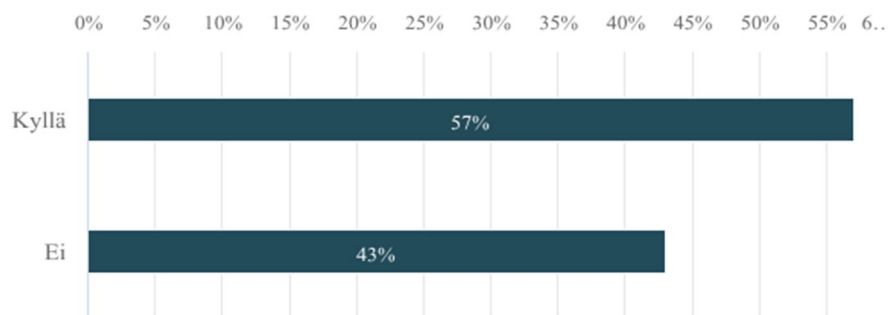
Asiakkaan oikeusturva

17. Suunnitelmassa on nimetty taho, jolle muistutukset osoitetaan



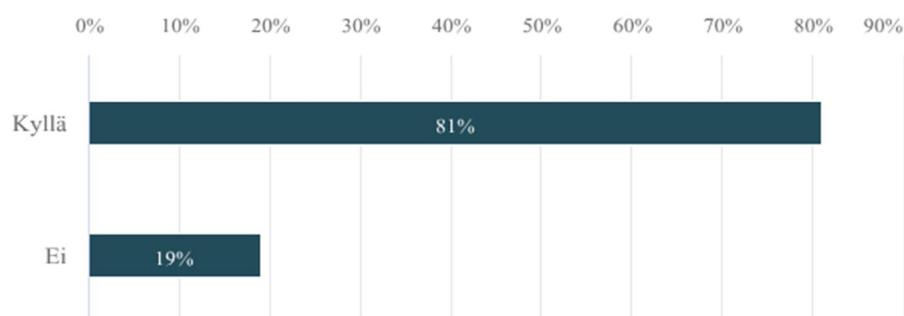
	N	Prosentti
Kyllä	20	95,24%
Ei	1	4,76%

18. Suunnitelmasta löytyvät muistutuksia vastaan ottavan tahon yhteystiedot



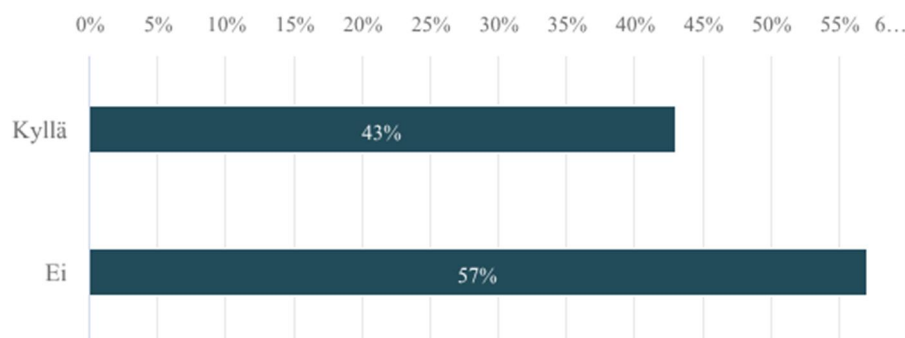
	N	Prosentti
Kyllä	12	57,14%
Ei	9	42,86%

19. Suunnitelmasta löytyvät sosiaaliamiehen yhteystiedot



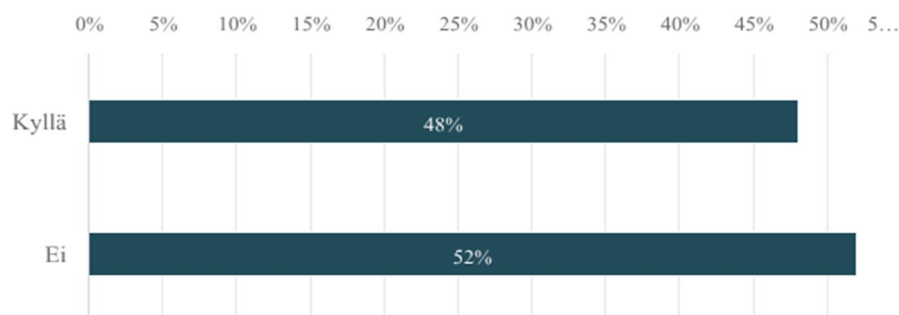
	N	Prosentti
Kyllä	17	80,95%
Ei	4	19,05%

20. Suunnitelmaan on kirjattu tiedot sosiaaliamiehen tarjoamista palveluista



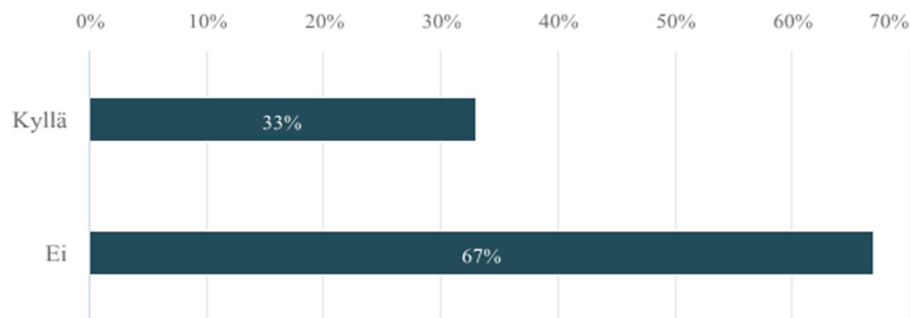
	N	Prosentti
Kyllä	9	42,86%
Ei	12	57,14%

21. Suunnitelmasta löytyvät kuluttajaneuvojan yhteystiedot



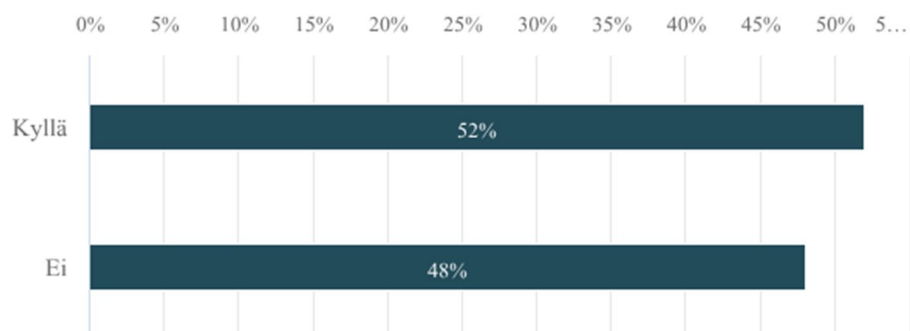
	N	Prosentti
Kyllä	10	47,62%
Ei	11	52,38%

22. Suunnitelmaan on kirjattu tiedot kuluttajaneuvojan tarjoamista palveluista



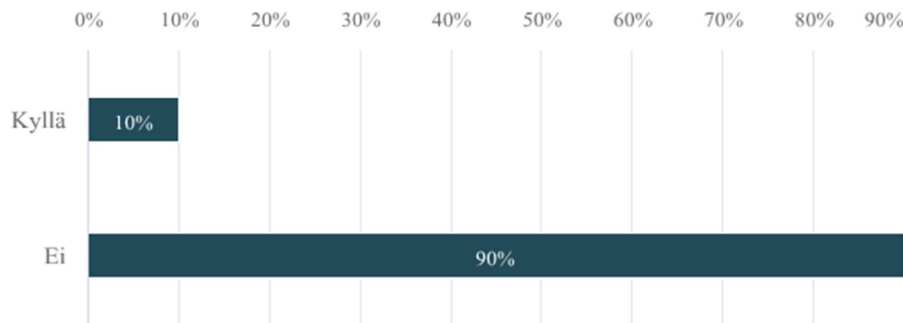
	N	Prosentti
Kyllä	7	33,33%
Ei	14	66,67%

23. Suunnitelmaan on kirjattu tavoiteaika muistutusten käsittelylle



	N	Prosentti
Kyllä	11	52,38%
Ei	10	47,62%

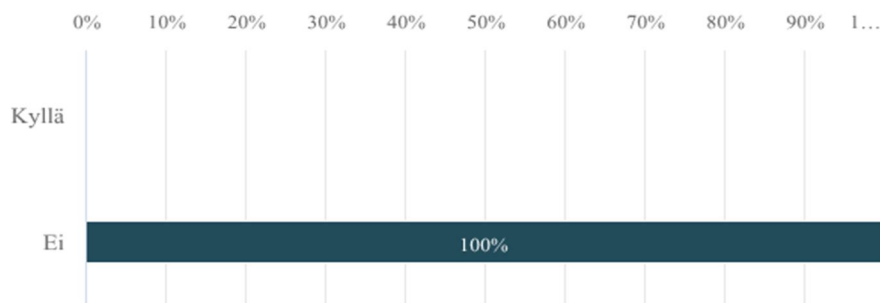
24. Suunnitelmaan on kirjattu, miten palvelua koskevat muistutukset, kantelu- ja muut valvontapäätökset käsitellään



	N	Prosentti
Kyllä	2	9,52%
Ei	19	90,48%

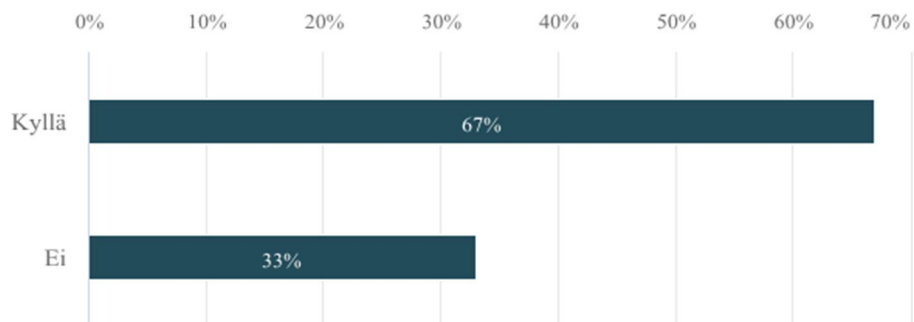
ASIAKASTURVALLISUUS

25. Suunnitelmaan on kirjattu, kuinka annetut päätökset otetaan huomioon palvelun kehittämisessä



	N	Prosentti
Kyllä	0	0%
Ei	21	100%

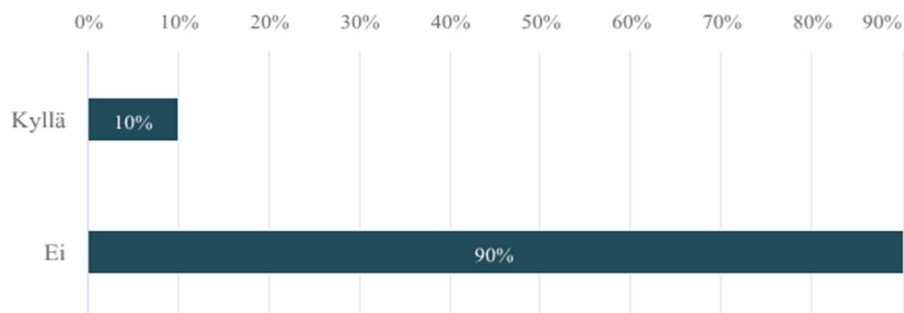
26. Suunnitelmaan on kirjattu, kuinka tehdään yhteistyötä muiden turvallisuudesta vastaavien viranomaisten ja toimijoiden kanssa



	N	Prosentti
Kyllä	14	66,67%
Ei	7	33,33%

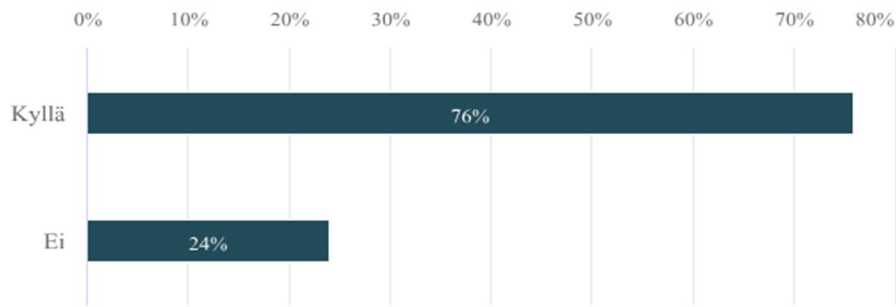
Henkilöstö

27. Suunnitelmassa on huomioitu terveydenhuollon toiminnan edellyttämä potilasturvallisuusosio (ei pakollinen tieto)



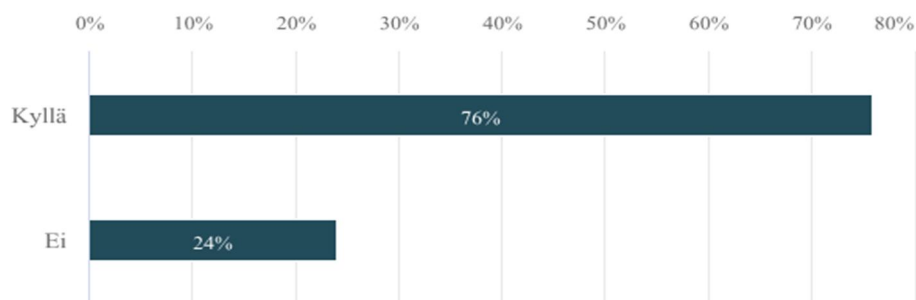
	N	Prosentti
Kyllä	2	9,52%
Ei	19	90,48%

28. Suunnitelmaan on kirjattu yksikön henkilöstön määrä



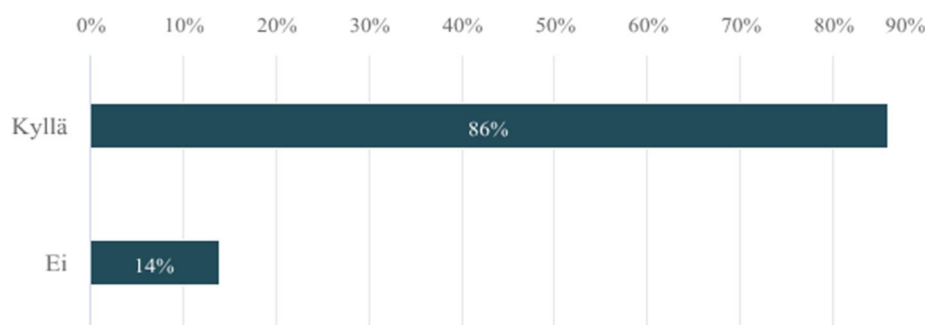
	N	Prosentti
Kyllä	16	76,19%
Ei	5	23,81%

29. Suunnitelmaan on kirjattu yksikön henkilöstön rakenne



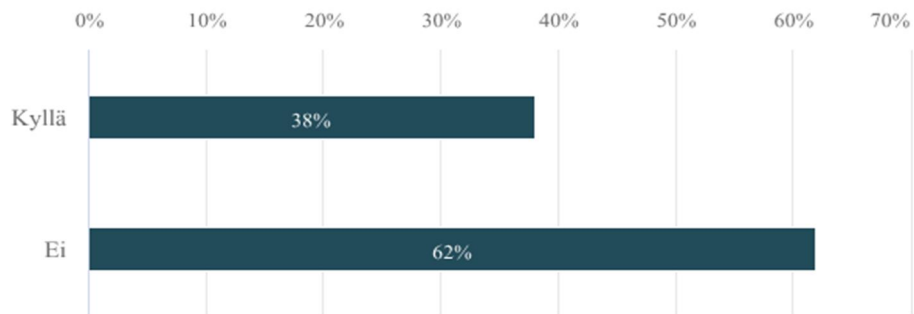
	N	Prosentti
Kyllä	16	76,19%
Ei	5	23,81%

30. Suunnitelmaan on kirjattu sijaisten käytön periaatteet yksikössä



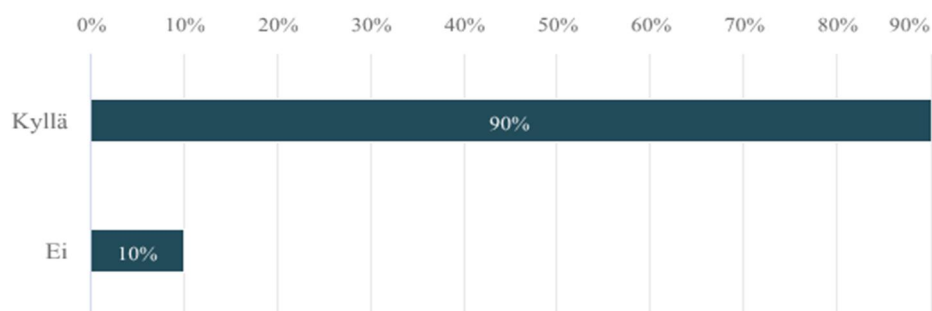
	N	Prosentti
Kyllä	18	85,71%
Ei	3	14,29%

31. Suunnitelmaan on kirjattu, kuinka henkilöstövoimavarojen riittävyys varmistetaan



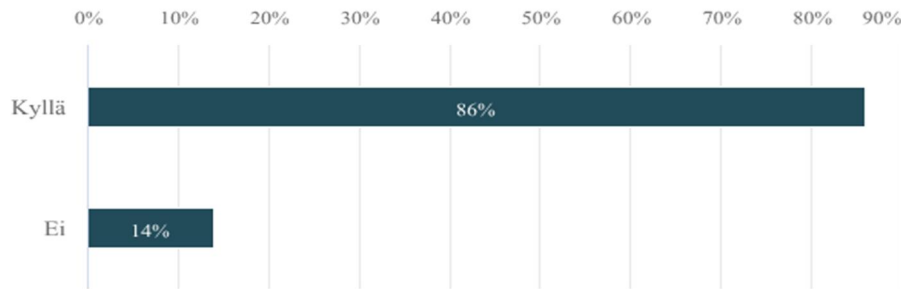
	N	Prosentti
Kyllä	8	38,1%
Ei	13	61,9%

32. Suunnitelmaan on kirjattu rekrytoinnin periaatteet



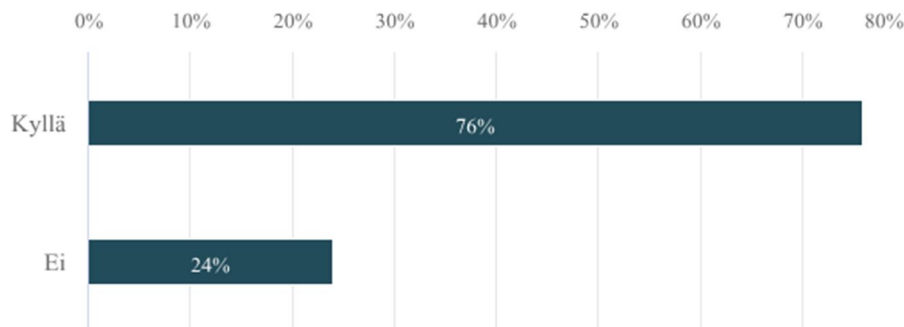
	N	Prosentti
Kyllä	19	90,48%
Ei	2	9,52%

33. Suunnitelmaan on kirjattu, kuinka asiakkaiden kodeissa työskentelevien henkilöiden soveltuvuus otetaan rekrytinnissa huomioon



	N	Prosentti
Kyllä	18	85,71%
Ei	3	14,29%

34. Suunnitelmaan on kirjattu, kuinka hoitoon ja hoivaan osallistuva henkilöstö perehdytetään asiakastyöhön



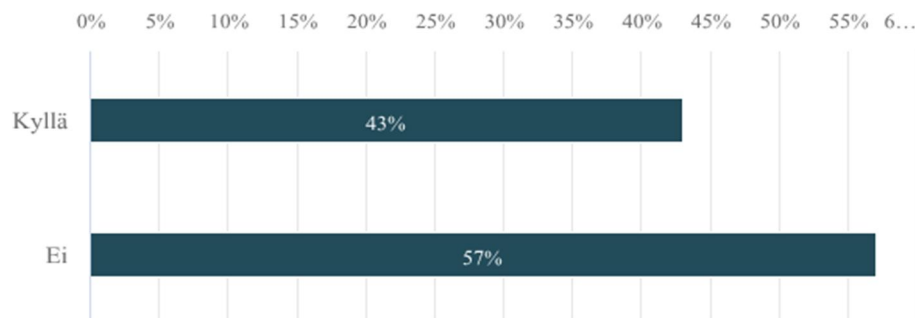
	N	Prosentti
Kyllä	16	76,19%
Ei	5	23,81%

35. Suunnitelmaan on kirjattu, kuinka hoitoon ja hoivaan osallistuva henkilöstö perehdytetään asiakastietojen käsittelyyn



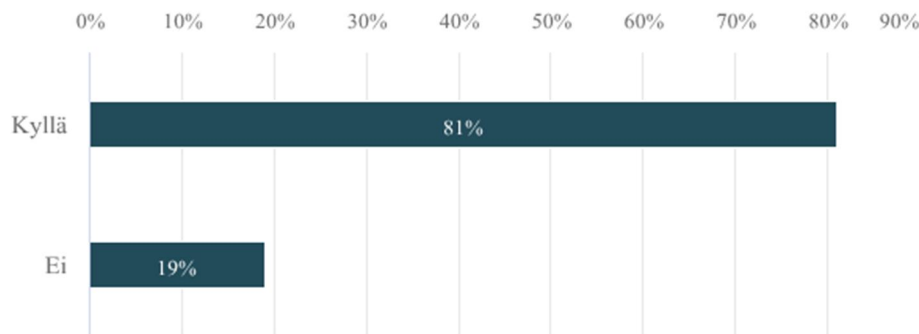
	N	Prosentti
Kyllä	18	85,71%
Ei	3	14,29%

36. Suunnitelmaan on kirjattu, kuinka hoitoon ja hoivaan osallistuva henkilöstö perehdytetään omavalvonnan toteuttamiseen



	N	Prosentti
Kyllä	9	42,86%
Ei	12	57,14%

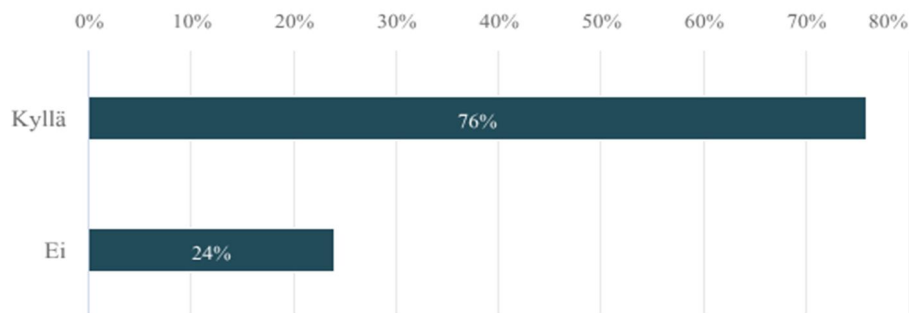
37. Suunnitelmaan on kirjattu henkilökunnan täydennyskoulutusta koskevat periaatteet ja käytännöt



	N	Prosentti
Kyllä	17	80,95%
Ei	4	19,05%

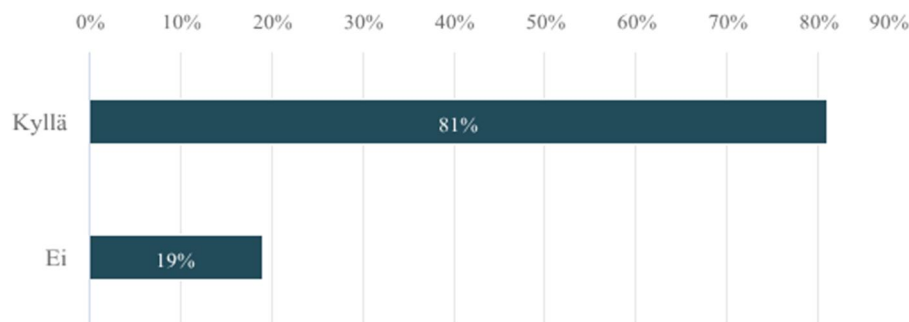
Toimitilat

38. Yksikön käytössä olevat tilat on kuvattu suunnitelmassa



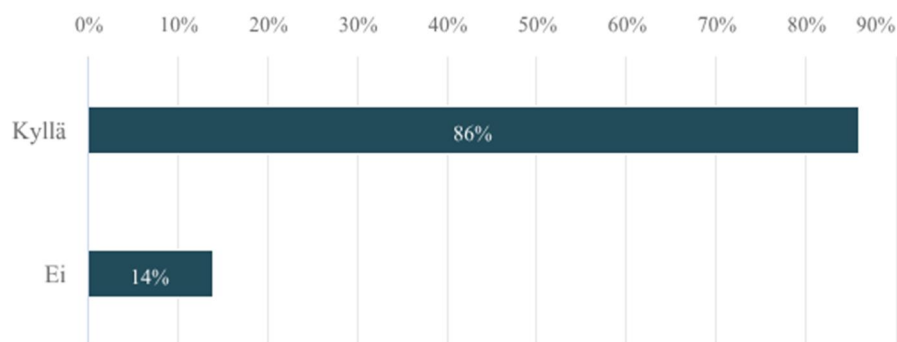
	N	Prosentti
Kyllä	16	76,19%
Ei	5	23,81%

39. Suunnitelmaan on kirjattu käytössä olevien tilojen käytön periaatteet



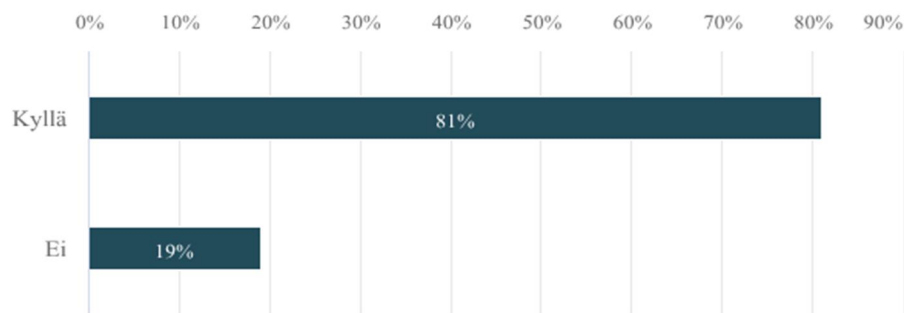
	N	Prosentti
Kyllä	17	80,95%
Ei	4	19,05%

40. Suunnitelmaan on kirjattu yksikön siivousta koskevat käytännöt



	N	Prosentti
Kyllä	18	85,71%
Ei	3	14,29%

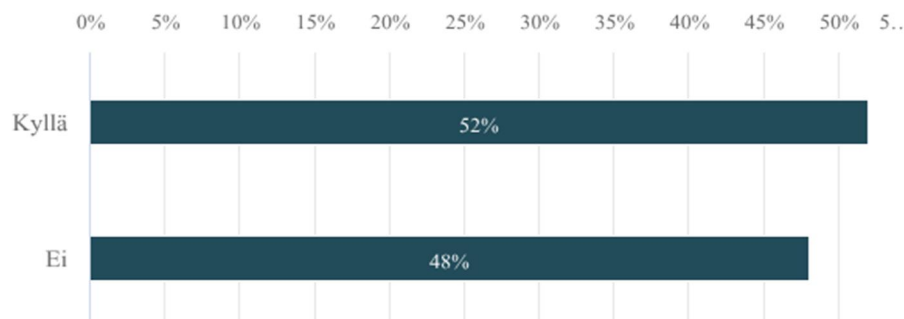
41. Suunnitelmaan on kirjattu yksikön pyykkihuoltoa koskevat käytännöt



	N	Prosentti
Kyllä	17	80,95%
Ei	4	19,05%

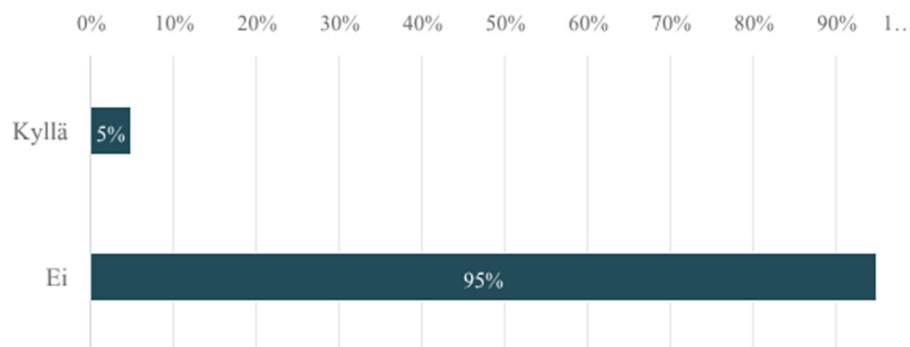
Teknologiset ratkaisut

42. Suunnitelmaan on kirjattu yksikön käytössä olevat kulunvalvontalaitteet ja asiakkaan turvallisuutta varmistavat laitteet



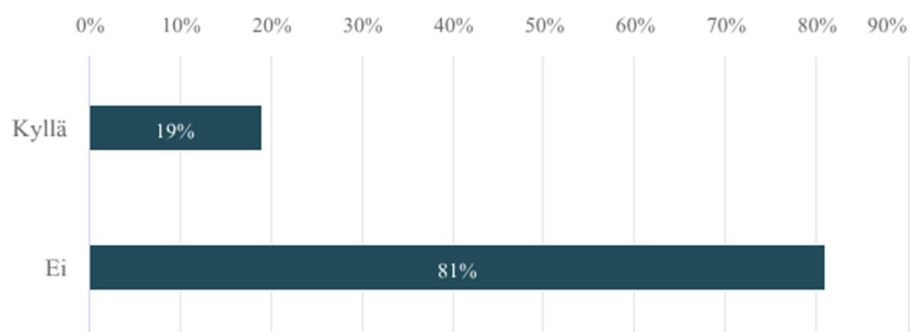
	N	Prosentti
Kyllä	11	52,38%
Ei	10	47,62%

43. Suunnitelmaan on kirjattu henkilökunnan turvallisuuden varmistamiseksi tai palvelun toteuttamiseksi käytössä olevat laitteet



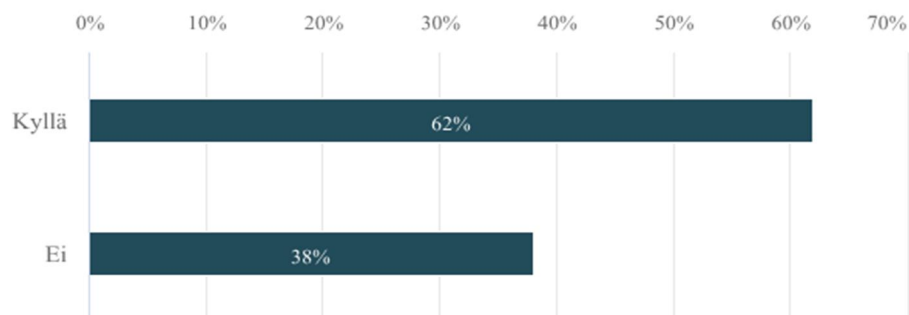
	N	Prosentti
Kyllä	1	4,76%
Ei	20	95,24%

44. Teknologiasta vastaava henkilö on nimetty suunnitelmassa



	N	Prosentti
Kyllä	4	19,05%
Ei	17	80,95%

45. Suunnitelmaan on kirjattu, kuinka varmistetaan asiakkaiden henkilökohtaisessa käytössä olevien turva- ja kutsulaitteiden toimivuus



	N	Prosentti
Kyllä	13	61,9%
Ei	8	38,1%

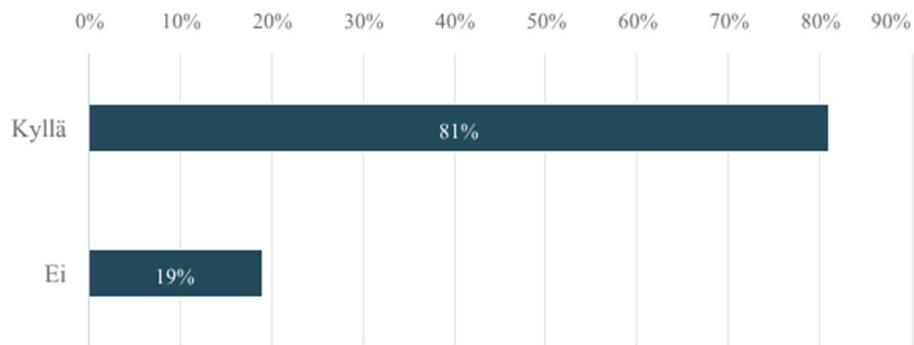
46. terveydenhuollon laitteiden ja tarvikkeiden turvallisuudesta ja vaaratilanteita koskevista ilmoituksista vastaava henkilö on nimetty suunnitelmassa



	N	Prosentti
Kyllä	19	90,48%
Ei	2	9,52%

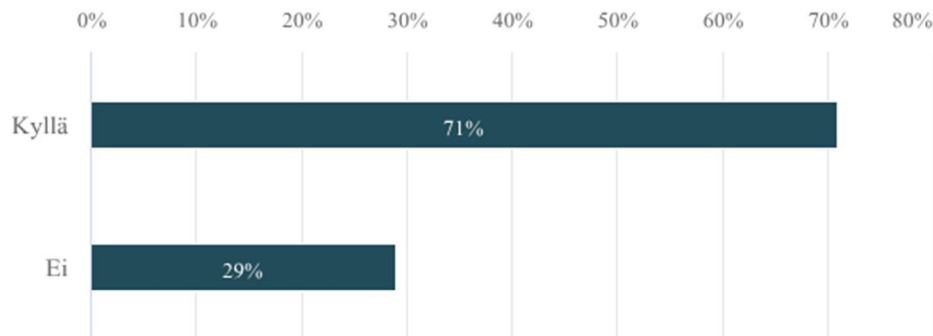
Terveystenhuollon laitteet ja tarvikkeet

47. Vastaavan henkilön yhteystiedot löytyvät suunnitelmasta



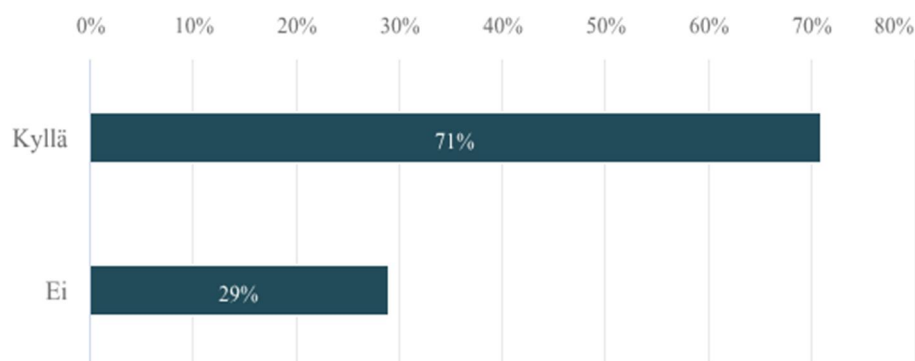
	N	Prosentti
Kyllä	17	80,95%
Ei	4	19,05%

48. Suunnitelmaan on kirjattu, kuinka varmistetaan, että asiakas saa tarvitsemansa apuvälineet



	N	Prosentti
Kyllä	15	71,43%
Ei	6	28,57%

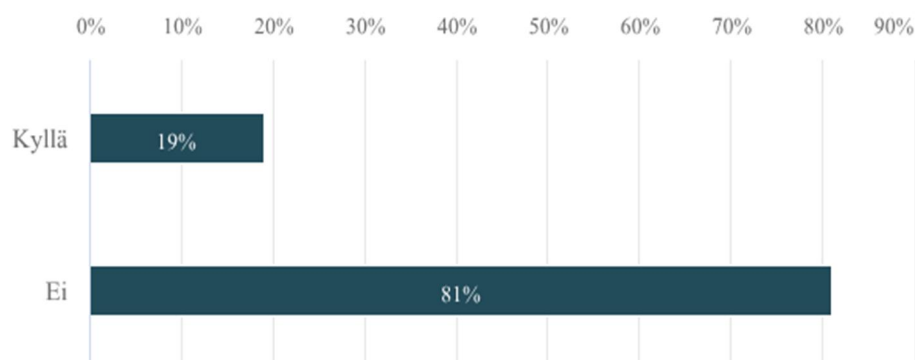
49. Suunnitelmaan on kirjattu, kuinka varmistetaan asiakkaan tarvitsemien apuvälineiden asianmukainen huolto



	N	Prosentti
Kyllä	15	71,43%
Ei	6	28,57%

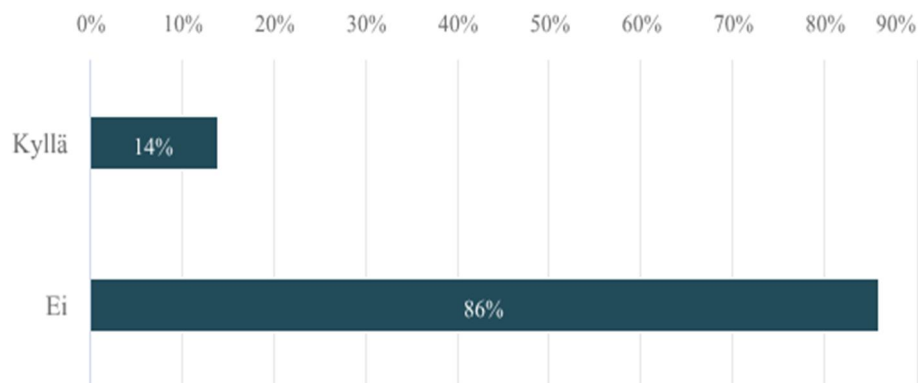
RISKIENHALLINTA

50. Suunnitelmaan on kirjattu, että toimintayksiköllä on terveydenhuollon laitteiden ja tarvikkeiden seurantajärjestelmä niiden käytön turvallisuuden varmistamiseksi



	N	Prosentti
Kyllä	4	19,05%
Ei	17	80,95%

51. Suunnitelmaan on kirjattu yksikön toimintaan sisältyvät henkilöriskit



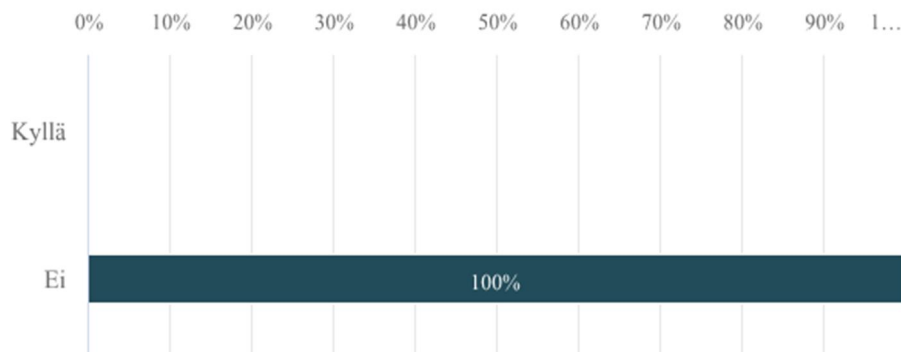
	N	Prosentti
Kyllä	3	14,29%
Ei	18	85,71%

52. Suunnitelmaan on kirjattu yksikön toimintaan sisältyvät sopimus- ja vastuuriskit



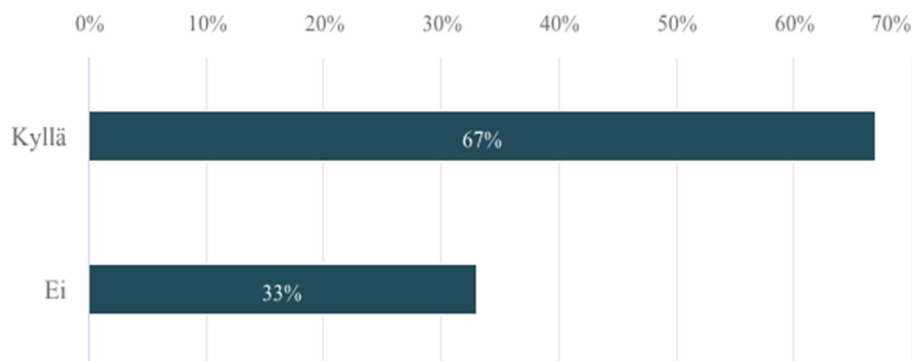
	N	Prosentti
Kyllä	0	0%
Ei	21	100%

53. Suunnitelmaan on kirjattu yksikön toimintaan sisältyvät poikkeustilanneriskit



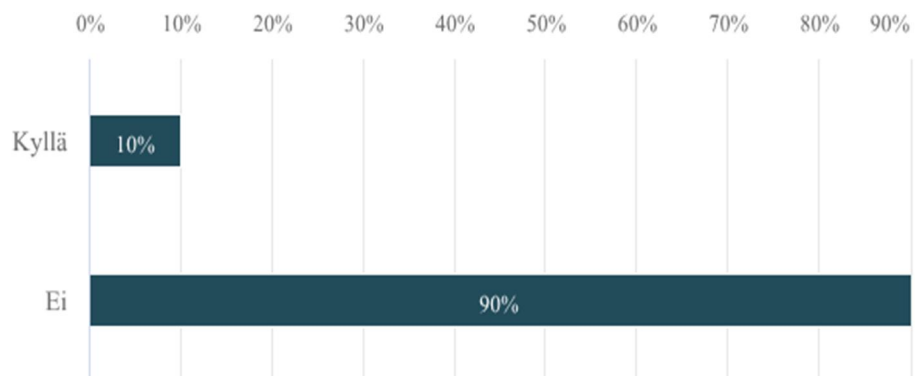
	N	Prosentti
Kyllä	0	0%
Ei	21	100%

54. Suunnitelmaan on kirjattu, että yksikössä toteutetaan riskinhallintaa järjestelmällisesti



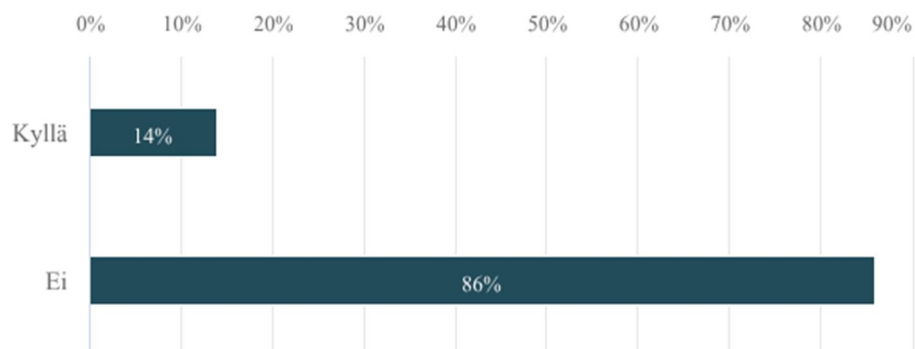
	N	Prosentti
Kyllä	14	66,67%
Ei	7	33,33%

55. Suunnitelmaan on kirjattu, kuinka riskiarvioinnin tuloksena saatu tieto hyödynnetään riskien ennaltaehkäisyssä



	N	Prosentti
Kyllä	2	9,52%
Ei	19	90,48%

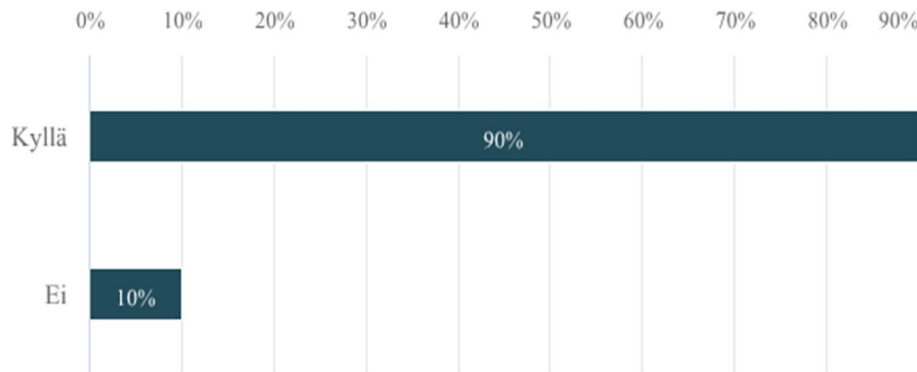
56. Tunnistetut riskit ovat juuri kyseiseen yksikköön liittyviä, eivätkä vain yleislaatuisia



	N	Prosentti
Kyllä	3	14,29%
Ei	18	85,71%

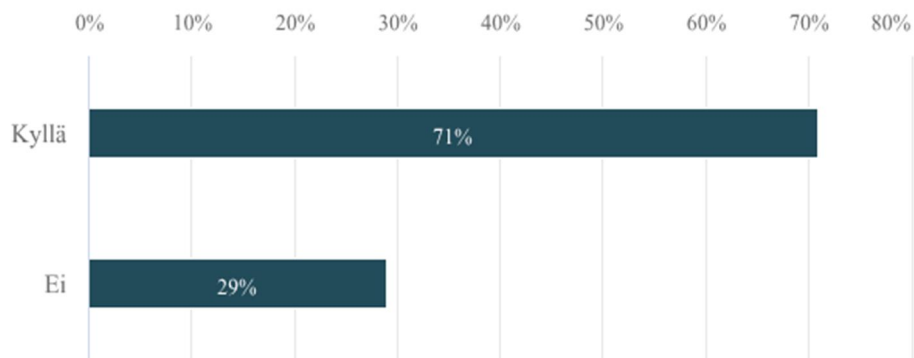
YKSITTÄISET ASIAT JA YLEISET HUOMIOT

57. Suunnitelmaan on kirjattu, miten usein tai missä tilanteissa sitä päivitetään



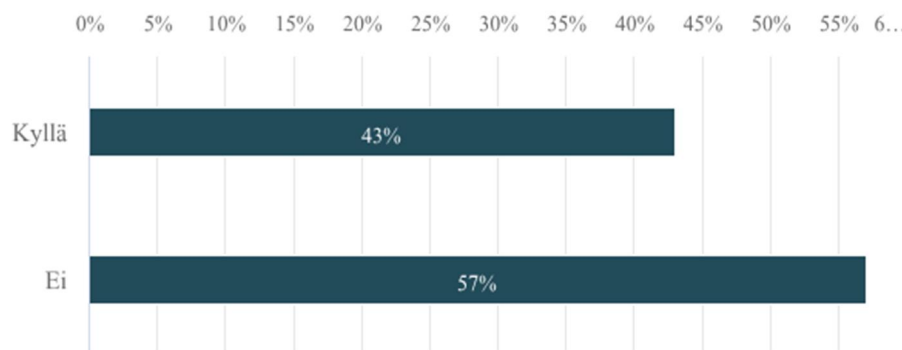
	N	Prosentti
Kyllä	19	90,48%
Ei	2	9,52%

58. Suunnitelmassa on nimetty henkilö, joka on hyväksynyt ja vahvistanut suunnitelman



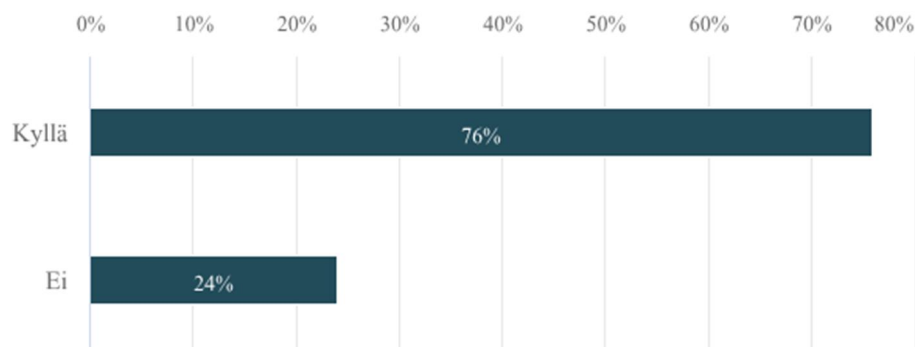
	N	Prosentti
Kyllä	15	71,43%
Ei	6	28,57%

59. Yksikön toiminta-ajatuksen kuvauksesta käy ilmi, mitä palvelua yksikkö tarjoaa ja kenelle



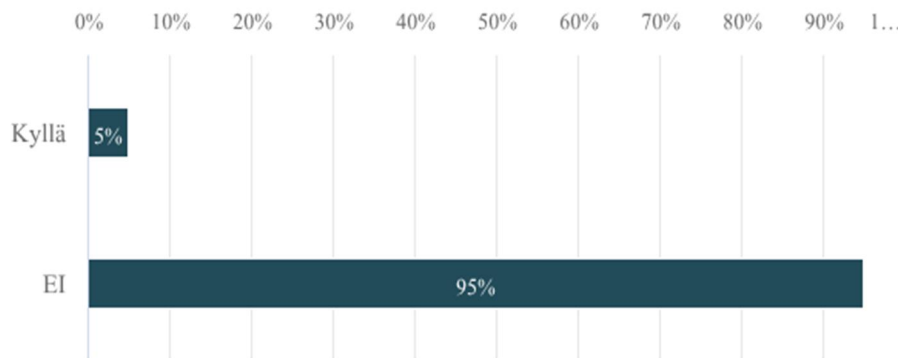
	N	Prosentti
Kyllä	9	42,86%
Ei	12	57,14%

60. Suunnitelmaan on kirjattu kuvaus rajoitustoimenpiteisiin liittyvästä päätöksenteosta ja rajoitustoimenpiteiden asianmukaisesta kirjaamisesta



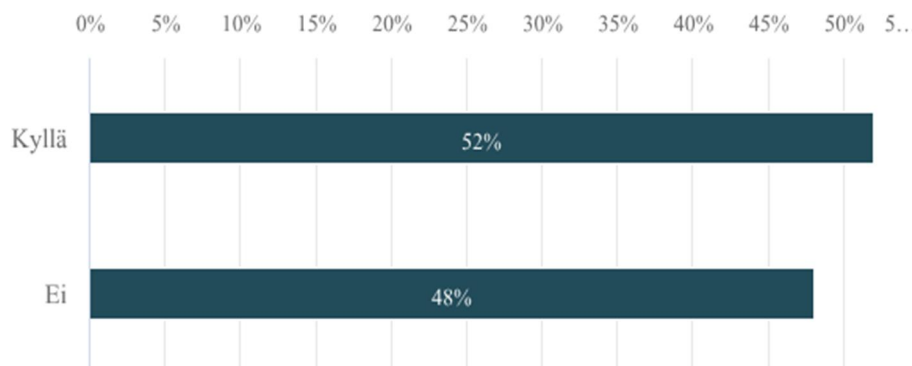
	N	Prosentti
Kyllä	16	76,19%
Ei	5	23,81%

61. Suunnitelmaan on kirjattu rajoitustoimenpiteitä koskevan päätöksen voimassaoloaika (max. 3 kk.)



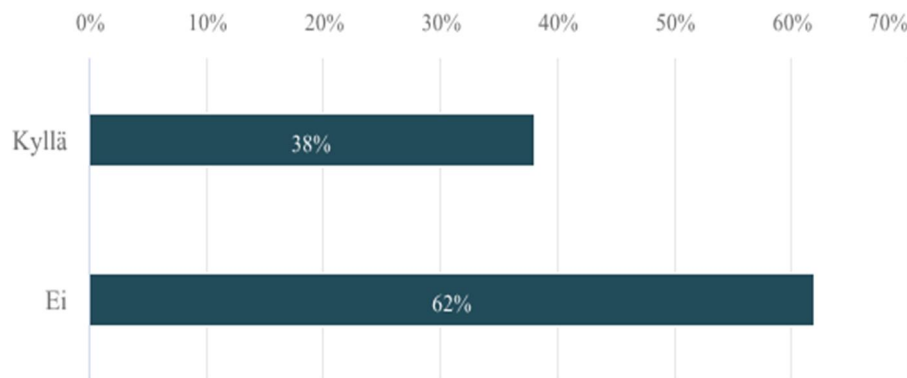
	N	Prosentti
Kyllä	1	4,76%
Ei	20	95,24%

62. Suunnitelmassa on maininta sosiaalihoitolain 48 § mukaisesta henkilökunnan ilmoitusvelvollisuudesta



	N	Prosentti
Kyllä	11	52,38%
Ei	10	47,62%

63. Suunnitelmassa on maininta sosiaalihoitolain 49§ mukaisesta henkilökunnan ilmoitusvelvollisuudesta



	N	Prosentti
Kyllä	8	38,1%
Ei	13	61,9%

LIITE 2 Lähteitä, joita voi hyödyntää omavalvontasuunnitelman laatimisessa

ASIAKKAAN OIKEUDET

- Laki potilaan asemasta ja oikeuksista (785/1992)
<https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1992/19920785>
- Sosiaalihuollon asiakaslaki (812/2000)
<https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2000/20000812>
- Suomen perustuslaki (731/1999) <https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1999/19990731>
- Yhdenvertaisuuslaki (1325/2014) <https://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/2014/20141325>

HYGIENIA

- Tartuntatautilaki (1227/2016) <https://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/2016/20161227>

LÄÄKEHOITO

- Fimea: luettelot pkv-lääkevalmisteista sekä huumausaineita ja psykotrooppisia aineita sisältävistä lääkevalmisteista
http://www.fimea.fi/documents/160140/762468/16975_PKV_ja_huumausaineet_FINA_L_050609.pdf/b9651219-cd45-431d-bafe-bf38d8b47934
- THL:n Turvallinen lääkehoito. Opas lääkehoitosuunnitelman tekemiseen sosiaali- ja terveydenhuollossa
https://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/129969/URN_ISBN_978-952-302-577-6.pdf?sequence=1

RAVITSEMUS

- Ravitsemussuosituksia ikääntyneille
<https://www.evira.fi/elintarvikkeet/terveytta-edistava-ruokavalio/ravitsemussuositukset/ikaantyneet/>

RISKIENHALLINTA

- Näkökulmia sosiaalihuollon palvelujen turvallisuuteen

<http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-302-895-1>

- Riskienhallinta ja turvallisuussuunnittelu. Opas sosiaali- ja terveydenhuollon johdolle ja turvallisuusasiantuntijoille (Tästä olemassa myös uudempi julkaisu, tässä kuitenkin kattava riskienhallintaosio)

<http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-00-3315-6>

SAATTOHOITO JA TERVEYDENHUOLTO

- Hyvä saattohoito Suomessa

<https://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/111887/URN%3aNBN%3afi-fe201504225791.pdf?sequence=1>

- Terveydenhuoltolaki (1326/2010)
<https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2010/20101326>

TIETOTURVA

- Arkistolaki (831/1994) <https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1994/19940831>
- Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi sosiaalihuollon asiakasasiakirjoista sekä sosiaali- ja terveydenhuollon asiakastietojen sähköisestä käsittelystä annetun lain 10 ja 14 §:n muuttamisesta (HE 345/2014)
<https://www.finlex.fi/fi/esitykset/he/2014/20140345.pdf>
- Henkilötietolaki (523/1999) <https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1999/19990523>
- Laki sosiaalihuollon asiakasasiakirjoista (254/2015)
<https://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/2015/20150254>
- Sosiaali- ja terveydenhuollon asiakastietojen sähköisestä käsittelystä annettu laki (159/2007) <https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2007/20070159>
- Sähköisestä asioinnista viranomaistoiminnassa annettu laki (13/2003)
<https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2003/20030013>
- THL Määräys 2/2015: Tietojenhallinnan omavalvontasuunnitelma; omavalvontasuunnitelmaan sisällytettävät selvitykset ja vaatimukset
http://www.thl.fi/attachments/oper/THL_Maarays_2_Omavalvontasuunnitelma_20150130.pdf

- THL Määräys 1/2017: Määräys käyttöoikeuksien määrittelyn perusteista sosiaalihuollon asiakastietoihin

https://www.thl.fi/documents/920442/3041914/THL+Maaraysluonnos+1_2017+Kayttooikeuksien+perusteet.pdf/1b43b7e8-2de5-4c01-957c-56cb8000d622

- Vahvasta sähköisestä tunnistamisesta ja sähköisistä allekirjoituksista annettu laki (617/2009) <https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2009/20090617>
- Väestötietojärjestelmästä ja Väestörekisterikeskuksen varmennepalveluista annettu laki (661/2009) <https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2009/20090661>

VALVIRA

- Omavalvontaa koskeva Valviran määräys

<http://www.valvira.fi/-/maarays-1-2014-yksityisten-sosiaalipalvelujen-ja-julkisten-vanhuspalveluiden-omavalvontasuunnitelmasta>

- Sosiaalihuollon omavalvonnan lomakepohja

<http://www.valvira.fi/sosiaalihuolto/sosiaalihuollon-valvonta/omavalvonta>

- Sosiaali- ja terveydenhuollon valtakunnallinen valvontaohjelma

<http://www.valvira.fi/documents/14444/1006217/Sosiaali-+ja+terveydenhuollon+valtakunnallinen+valvontaohjelma+2016+-+2019/dbc9066c-289a-46a3-8b17-0d0469d02a4e>

YLEISTÄ LAINSÄÄDÄNTÖÄ JA OHJEISTUSTA

- Hallintolaki (434/2003) <https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2003/20030434>
- Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi sosiaali- ja terveyspalvelujen tuottamisesta (52/2017) https://www.eduskunta.fi/FI/vaski/HallituksenEsitys/Sivut/HE_52+2017.aspx
- Kuntalaki (410/2015) <https://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/2015/20150410>
- Laki ikääntyneen väestön toimintakyvyn tukemisesta sekä iäkkäiden sosiaali- ja terveyspalveluista (nk. vanhuspalvelulaki) (980/2012) <https://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/2012/20120980>

- Laki sosiaalihuollon ammattihenkilöistä (817/2015)
<https://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/2015/20150817>
- Laki terveydenhuollon laitteista ja tarvikkeista (629/2010)
<https://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/2010/20100629>
- Laki yksityisistä sosiaalipalveluista (922/2011)
<https://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/2011/20110922>
- Sosiaalihuoltolaki (1301/2014) <https://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/2014/20141301>

- Sosiaalihuoltolain soveltamisopas
<http://stm.fi/documents/1271139/1352015/Sosiaalihuoltolain+soveltamisopas.pdf/cb12a5c4-9bfa-4983-adf6-94ca18815f1b>
- Työryhmän loppuraportti palveluntuottajalain uudistuksesta
http://stm.fi/artikkeli/-/asset_publisher/tyoryhma-laki-yksityisista-sosiaali-ja-terveyspalveluista-vahentaisi-hallinnollista-taakkaa

- Viranomaisten toiminnan julkisuudesta annettu laki (621/1999)
<https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1999/19990621>

